

VAASAN AMMATTIKORKEAKOULU
UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Sini Kalliosaari

**POSITIIVINEN PALAUTE PALKITSEE:
LASTEN KEHUMINEN JA KANNUS-
TAMINEN PÄIVÄKODISSA**

Sosiaali- ja terveysala
2016

TIIVISTELMÄ

Tekijä	Sini Kalliosaari
Opinnäytetyön nimi	Positiivinen palaute palkitsee: lasten kehuminen ja kannustaminen päiväkodissa
Vuosi	2016
Kieli	suomi
Sivumäärä	52 + 2 liitettä
Ohjaaja	Kaisa Konttinen

Tässä tutkimuksessa on tutkittu lasten saamaa positiivista palautetta (kehu ja kannustus) päiväkodissa. Aihe on tärkeä ja ajankohtainen, sillä se on vahva osa lapsen kasvun ja kehityksen turvaamista. Aiheesta puhutaan myös paljon niin kansainvälisesti kuin myös Suomessa: positiivisuus on voimavaroja antava asenne. Tutkimuksessa haluttiin saada selville, kuinka monipuolisesti lapsia kehuaan päiväkodin arjessa ja miten lapsi ottaa positiivista palautetta vastaan. Tutkimuksessa tutkittiin myös sitä, miten kasvattajat itse kokevat voivansa kehittää toimintaa tällä alueella ja mitkä asiat vaikuttavat positiivisen palautteen antamisen taustalla.

Teoreettinen viitekehys kytkeytyy tutkimuksessa kasvattajan toimintaan päiväkodissa, aikuisen ja lapsen väliseen vuorovaikutukseen, lapsen itsetuntoon ja minäkuvaan sekä lapselle annettavan positiivisen palautteen ympärille. Tutkimus toteutettiin laadullisena tutkimuksena havainnoimalla yhteensä neljää eri lapsiryhmää kahdessa vaasalaisessa päiväkodissa. Havainnointien päätteeksi haastateltiin jokaisesta ryhmästä yhtä kasvattajaa (lastentarhanopettaja tai lastenhoitaja) ja pyrittiin selvittämään, mitkä asiat kasvattajien mielestä vaikuttavat positiivisen palautteen antamiseen sekä miten positiivisen palautteen antamista voitaisiin lisätä ja kehittää työssä.

Tutkimustuloksista saatiin selville, että lapsia kehuaan päiväkodin arjessa monipuolisesti, mutta vaihtelevuutta kasvattajien antamalla positiivisella palautteella ja sen monipuolisuudella on jonkin verran. Myös ikäryhmien välillä oli vaihtelua. Haastateltavien mielestä positiivisen palautteen antamisen taustalla vaikuttavat vahvasti aiheen tärkeäksi kokeminen, persoonallisuus sekä vallitseva kulttuuri. Eri-laisten kehumistapojen harjoittelu ja kokeilu sekä liiallisen kehumisen välttäminen olivat kasvattajien mielestä avainasemassa toiminnan kehittämisessä. Positiivinen palaute palkitsee niin sen antajaa kuin vastaanottajaa: ammattilaisten on tärkeää laittaa positiivisuus kiertämään työssään, jotta laadukas varhaiskasvatus ja työn ilo pysyvät yllä.

ABSTRACT

Author	Sini Kalliosaari
Title	Positive Feedback Rewards: Praising and Encouraging Children in a Daycare Centre
Year	2016
Language	Finnish
Pages	52 + 2 Appendices
Name of Supervisor	Kaisa Konttinen

The aim of this bachelor's thesis was to study positive feedback given to children (praise and encouraging) in a daycare centre. This topic is important and current because it is an essential part of supporting children's growth and development. The topic has been discussed a lot both internationally and in Finland: positivity is an empowering attitude. In this study the aim was to find out in what ways children are praised in kindergarten and how a child receives positive feedback. A further aim was to find out how the educators felt they could themselves develop their work and which factors affect giving positive feedback.

The theoretical framework in this thesis includes themes: educators working in a daycare centre, interaction between an adult and a child, children's self-esteem and self-image and also positive feedback given to children. The study was a qualitative research carried out with 4 different child groups in two different daycare centres in Vaasa. After observing the groups, one educator (a kindergarten teacher or a childminder) in each group was interviewed and the aim was to find out which things, according to the educators, have an influence on giving positive feedback and how they could increase giving positive feedback and how to develop in it.

The study results show that children are praised in many different ways in a daycare centre but it varies to some extent. There was also variation between different age groups. According to the respondents the following things influence giving positive feedback to children: how important the topic is felt to be, the own personality and the dominant culture. Practicing the ways of praising the children and avoiding over-praise are in key position according to the educators. Positive feedback is rewarding for both the person giving it and receiving it. It is important to remember to give positive feedback – it is a way to maintain early childhood education of high quality and the joy at work.

Keywords Early childhood education, interaction, encouraging, praising

SISÄLLYS

TIIVISTELMÄ

ABSTRACT

1	JOHDANTO.....	8
2	KASVATTAJANA PÄIVÄKODISSA.....	9
	2.1 Varhaiskasvatuksen järjestäjä toiminnan kehittäjänä	10
3	LAPSEN KIELEN KEHITYS JA SOSIAALISET TAIDOT.....	11
	3.1 Lapsen kielellinen kehitys.....	11
	3.2 Sosiaaliset taidot ja empatia.....	12
	3.3 Lapsen sosiaaliset taidot	13
	3.4 Temperamentti	13
4	AIKUISEN JA LAPSEN VÄLINEN VUOROVAIKUTUS	15
	4.1 Sanallinen ja sanaton viestintä.....	15
	4.2 Kasvatustietoisuus.....	16
5	LAPSEN ITSETUNTO JA MINÄKUVA	17
	5.1 Minäkuva	17
	5.2 Kehittyvä itsetunto	18
6	POSITIIVISUUDEN VOIMAA: KEHU JA KANNUSTUS.....	20
	6.1 Lasten kehuminen ja kannustaminen	20
	6.2 Positiivisen palautteen pitkät kantimet	23
7	TUTKIMUS	24
	7.1 Menetelmät	24
	7.1.1 Havainnointi.....	24
	7.1.2 Haastattelu.....	26
	7.2 Tutkimuksen luotettavuus.....	27
8	TUTKIMUSTULOSET.....	29
	8.1 Tutkimuksen ensimmäinen osa: lasten kehuminen päiväkotiryhmittäin	29
	8.2 Yhteenveto ryhmien kehuista	34
	8.3 Kehujen monipuolisuus ja eroavaisuudet ryhmissä.....	35
	8.4 Lapsen reagointi kehumiseen.....	36

8.5 Tutkimuksen toinen osa: kasvattajien haastattelut.....	37
8.5.1 Tekijät kehumisen ja kannustamisen taustalla.....	37
8.5.2 Toiminnan kehittäminen	40
9 JOHTOPÄÄTÖKSET	42
10 POHDINTA.....	45
LÄHTEET.....	49

LIITTEET

KUVIOLUETTELO

Kuvio 1. Kehu ja sen toimiminen.	22
Kuvio 2. Kehuminen pienten ryhmässä. (päiväkoti 1.)	30
Kuvio 3. Kehuminen isojen ryhmässä. (päiväkoti 1.)	31
Kuvio 4. Kehuminen pienten ryhmässä. (päiväkoti 2.)	32
Kuvio 5. Kehuminen isojen ryhmässä. (päiväkoti 2.)	33
Kuvio 6. Kehumiseen vaikuttavat tekijät.	37
Kuvio 7. Miten toimintaa voitaisiin kehittää?	40

LIITELUETTELO**LIITE 1.** Havainnointilomake**LIITE 2.** Tiivistelmä tiimeille

1 JOHDANTO

Opinnäytetyössäni käsitellään kasvattajien lapsille antamaa positiivista palautetta: kehumista ja kannustamista. Aihe on ajankohtainen ja tärkeä, sillä kasvattajan ja lapsen välinen rakentava vuorovaikutus on lapselle merkittävä asia kasvun ja kehityksen kannalta. Vuorovaikutteisuus on merkittävästi esillä myös muun muassa sosiaalisen median kasvun myötä, mikä alkaa näkyä päiväkodissakin, jolloin suora vuorovaikutus on tärkeässä asemassa. Aihevalinta työlleni nousi omasta mielenkiinnosta aiheeseen sekä keskusteluista työelämän keskellä. Positiivisen palautteen antaminen tulisi olla vahva osa varhaiskasvatusarkea.

Tutkimuksessa keskityttiin kehumiseen ja kannustamiseen sekä niiden käytön ja monipuolisuuden selvittämiseen päiväkodin arjessa. Työssä käsitellään päiväkodin kasvattajien roolia kasvatustyössä, aikuisen ja lapsen välistä vuorovaikutusta, itsetuntoon liittyviä teemoja sekä positiivisen palautteen kirjoja. Aihetta sivuavia opinnäytetöitä on tehty paljon liittyen esimerkiksi lasten itsetunnon tukemiseen muun muassa päiväkodissa ja esiopetuksessa.

Opinnäytetyössä kasvattaja-ilmaisua käyttäessäni tarkoitan hoito- ja kasvatushenkilöstöön kuuluvia lastentarhanopettajia, lastenhoitajia, avustajia sekä mahdollisia muita päiväkodin työntekijöitä.

2 KASVATTAJANA PÄIVÄKODISSA

Varhaiskasvatuslain (L19.1.1973/36) mukaan varhaiskasvatuksella tarkoitetaan lapsen suunnitelmallista ja tavoitteellista kasvatuksen, opetuksen ja hoidon muodostamaa kokonaisuutta, jossa painotetaan erityisesti pedagogiikkaa. Varhaiskasvatusta järjestetään valtakunnallisten linjausten mukaisesti varhaiskasvatuspalveluissa. Varhaiskasvatuksen tavoitteena (§ 2a) on muun muassa edistää jokaisen lapsen kehityksen ja iän mukaista kokonaisvaltaista kasvua, terveyttä, kehitystä sekä hyvinvointia. Tärkeitä tavoitteita ovat myös muun muassa varmistaa lapsen mahdollisuus osallistua ja vaikuttaa itseä koskeviin asioihin sekä varmistaa kehittävä, oppimista edistävä, turvallinen sekä terveellinen kasvuympäristö. (L19.1.1973/36.) Myös YK:n lapsen oikeuksien yleissopimuksessa (Väestöliitto 2016) korostetaan sitä, että lapsella on oikeus suojeluun. Tämän lisäksi lapsella on oikeus tasapainoiseen kasvatukseen, hoivaan sekä huolenpitoon. Kolmanneksi lapsella on oikeus tulla kuulluksi itseä koskevissa asioissa.

Kasvatuksen voidaan määritellä olevan kaikkea toimintaa, jolla vanhempi vaikuttaa lapseensa (MLL 2016 a). Päiväkotiryhmässä kasvattajan toiminnalla on suuri merkitys lapseen. Kasvattajan toiminta tai toimimattomuus vaikuttaa merkittävästi lasten toiminnan rakentumiseen (Rutanen 2013, 102). Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet ohjaavat valtakunnallisesti varhaiskasvatuksen sisältöä, laatua sekä kuntien varhaiskasvatussuunnitelmien laatimista. Sen mukaan varhaiskasvatuksen ensisijaisena tavoitteena on edistää lasten kokonaisvaltaista hyvinvointia. Tähän sisältyy vahvasti myös keskeinen kasvatustavoite: terveen itsetunnon kehittäminen. Varhaiskasvatuksen suunnitelman perusteissa tärkeäksi koetaan muun muassa seuraavaa:

”Lapsi kokee, että häntä arvostetaan, hänet hyväksytään omana itsenään, hän tulee kuulluksi ja nähdyksi ja hän saa vahvistusta terveelle itsetunnolle.”

Lapsen voidessa hyvin hänellä on mahdollisimman hyvät edellytykset kasvuun, oppimiseen ja kehitykseen. (Varhaiskasvatuksen suunnitelman perusteet 2005, 11–15).

Päiväkoti on hoito- ja kasvatusyhteisö, jossa sekä hoito- että pedagoginen henkilöstö työskentelevät yhdessä lapsiryhmässä. Päivähoitotyössä yhdistyvät lapsen hoito, opetus ja kasvatus. (Hellstén & Pihlaja 2000, 56.) Kasvattajan tehtävä on lapsen hoitopäivän aikana huolehtia lapsen edun huomioon ottamisesta, joka on kasvattajan kaiken toiminnan lähtökohta. Lapsen edun mukaista on se, että aikuinen on läsnä toiminnassaan. Kasvatuksella on suuri merkitys sille, miten lapsi oppii toimimaan vuorovaikutuksessa ja tämän lisäksi kasvaa yksilönä osaksi ympäröivää todellisuutta (Koivunen 2009, 31–32, 138).

2.1 Varhaiskasvatuksen järjestäjä toiminnan kehittäjänä

Elokuun 2016 alussa voimaan tullessa säädöksessä 9 b § (8.5.2015/580) määrätään varhaiskasvatuksen arvioinnista. Sen tarkoituksena on varhaiskasvatuslain (L.19.1.1973/36) mukaan turvata lain tarkoituksen toteuttamista sekä tukea varhaiskasvatuksen kehittämistä edistäen lapsen hyvinvoinnin, kehityksen sekä oppimisen edellytyksiä. Uuden säädöksen myötä varhaiskasvatuksen järjestäjän tulee arvioida antamaansa varhaiskasvatusta ja tämän lisäksi osallistua ulkopuoliseen toimintansa arviointiin. Opetus- ja kulttuuriministeriön (Varhaiskasvatuslain uudistaminen 2015) tiedonannon mukaan arvioinnissa käytettävät menettelytavat ovat varhaiskasvatuksen järjestäjän päätettävissä, mutta sen on oltava suunnitelmallista sekä säännöllistä ja vanhemmilla ja lapsilla täytyy olla mahdollisuus vaikuttaa.

3 LAPSEN KIELEN KEHITYS JA SOSIAALISET TAIDOT

Lapsen kehitys on vaiheittain tapahtuva prosessi. Lapsen kasvuun ja kehitykseen kuuluvat tietyt herkkyyskaudet, jolloin lapsen valmiudet oppia uusia asioita, tiettyä taitoja tai valmiuksia, ovat parhaimmillaan (Jarasto & Sinervo 1998, 21–23.) Brockmanin (2015) mukaan herkkyyskaudet ovat lapsella voimakkaimmillaan kuuden ensimmäisen ikävuoden aikana. Kyseisiä herkkyyskausia ovat muun muassa kielellisen kehityksen herkkyyskausi (0–6-vuotiaana) sekä sosiaalisten taitojen herkkyyskausi (2,5–5-vuotiaana). Herkkyyskaudet vaikuttavat oleellisesti lapsen persoonan ja tunne-elämän kehitykseen.

3.1 Lapsen kielellinen kehitys

Kielellinen kehitys saa alkunsa vauvaiän jokeltelusta ja vanhempien kommunikointia mallintamalla. Lapsen kielen kehitykseen vaikuttavat monet erilaiset asiat. Niitä ovat muun muassa vanhempien ja lapsen välinen vuorovaikutus, ympäristön tarjoamat kielelliset virikkeet, lapsen omat kehitysedellytykset ja kielellinen lahjakkuus (Vikman 2007). Kieli on merkityksellisessä asemassa itsensä ilmaisussa ja uuden oppimisessa, sillä kieli on kanavana tiedon hankintaan ja sen varastointiin muistiin. Kieli antaa myös ainekset ajattelulle, tuntemiselle, havaitsemiseen sekä tietämiseen. Lapsi oppii ja opettelee kieltä muun muassa leikin ja muun ominaisen toiminnan kautta. Lapsen kielen kehitystä ovat tutkineet muun muassa maineikkaat Jean Piaget sekä Lev Vygotsky, joiden ajattelussa on paljon samaa: molemmat korostavat sitä, että lapsi on ainutlaatuinen itsensä rakentaja. Tämän lisäksi heidän mukaansa aikuisella on merkittävä asema lapsen kielen kehityksen vaiheissa. (Nurmilaakso & Välimäki 2011, 5, 31–32.)

Vygotsky on tutkinut lapsen varhaista kehitystä ja hänen kehittämänsä *lähikehityksen teoria* -käsitteen mukaan lapsi oppii uusia asioita vuorovaikutuksen kautta esimerkiksi hänen vanhemmiltaan ja toisilta lapsilta. Lähikehityksen vyöhykkeellä tarkoitetaan siis tilannetta, jossa ihminen oppii ympäristön avulla jotain sellaista, mitä hän ei yksin vielä voisi oppia. Bronfenbrennerin *ekologinen teoria* taas huo-

mioi lapsen vuorovaikutuksen eri kasvuympäristöjen kanssa. Tässä teoriassa kehitys nähdään jatkuvana, koko elämän kestäväenä vuorovaikutuksena joka tapahtuu yksilön ja yhteisön välillä. (Varhaiskasvatuksen teoriaa ja käsitteitä 2016.)

Varhaiskasvatuksen perusteissa (2005, 19) kerrotaan, kuinka aikuis- ja vertaissuhteissa lapset oppivat kulttuurisia sekä sosiaalisia tapoja että myös kommunikatiomalleja. Kasvattajan tulee reagoida ja eläytyä lapsen kontaktialoitteisiin rohkaiten lapsen halua vuorovaikutteisuuteen, jolloin myös lapsen itsensä hyväksymistä sekä myönteistä minäkuvaa vahvistetaan. Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteissa (2014, 12) taas korostetaan, että esiopetuksessa lapsilla tulee olla tilaisuuksia monipuoliseen vuorovaikutukseen sekä sosiaalisten taitojen vahvistamiseen. Tavoitteeksi on asetettu ihmisten yhdenvertaisuuden arvostaminen sekä lapsen oman subjektiivisen ainutlaatuisuuden arvostaminen. Toiminnan suunnittelussa on keskeistä lapsilähtöisyys ja sen tehtävänä on vahvistaa lapsen myönteistä minäkuvaa ja käsitystä itsestään oppijana. Tärkeää varhaiskasvatuksessa on luoda pohja elinikäiselle oppimiselle.

3.2 Sosiaaliset taidot ja empatia

Sosiaalisuus tarkoittaa Hanna Nurmiraanan, Päivi Leppämäen sekä Sari Horpun (2009, 25) mukaan ihmisen kiinnostusta muita ihmisiä kohtaan ja tämä ominaisuus vaihtelee yksilöittäin. Heidän mukaansa toiset ihmiset ovat hyvin sosiaalisia, mutta toisten sosiaalisuus on taas vähäisempää. Sosiaalisuuteen liittyy heidän mukaansa myös muilta ihmisiltä saadun kiitoksen ja tunnustuksen merkitys.

Yksilö tarvitsee sosiaalisen miljöönsä kasvaakseen sosiaalisiksi. Yhteiskunnassamme tapahtuva kehitys ajaa yksilöä koko ajan vastuullisemmaksi itsestään ja selviämistään. (Sinkkonen & Pihlaja 2000, 54.) Keltikangas-Järvisen mukaan (2010, 20–23) sosiaalisten taitojen määrittäminen on kiinni niin aikakaudesta kuin myös kulttuurista. Sosiaaliset taidot tarkoittavat muun muassa kykyä ymmärtää toista ihmistä: hänen tunteitaan sekä näkökantojaan. Ihmisellä, joka on sosiaalisesti taitava, on käytössään kirjo erilaisia toimintamalleja, joista hän tilanteen mukaan valitsee parhaan ja tehokkaimman tavan toimia. Sosiaaliin taitoihin kuuluu lisäksi empatiakyky, jolla tarkoitetaan kykyä asettua toisen ihmisen asemaan.

Samaa kertoo myös Koivunen (2009, 33), jonka mukaan empatia tarkoittaa toisen asemaan eläytymistä ja kertoo sen olevan tämän lisäksi kasvattajan keino tukea lapsen tunne-elämää. Empatian osoittaminen lapselle vaatii kokonaisvaltaista eläytymistä lapsen tilanteeseen ja kyseistä taitoa tarvitaan monessa eri tilanteessa. Empatia vaatii myös kykyä lukea oikein ei-sanallisia viestejä, kuten äänensävyjä, ruumiin-asentoja sekä ilmeitä (Practia 2012).

3.3 Lapsen sosiaaliset taidot

Sosiaalisilla taidoilla tarkoitetaan niitä valmiuksia, joilla lapsi pyrkii ratkaisemaan arkipäivän tilanteissa erilaisia ongelmia ja saavuttamaan henkilökohtaisia päämääriään tavoilla, jotka johtavat positiivisiin seurauksiin sosiaalisissa tilanteissa. Lapsen sosiaaliset taidot kehittyvät nopeasti kolmen ja kuuden ikävuoden välillä. Tärkeä taito sosiaalisten taitojen ohella on muun muassa omien tunteiden ymmärtäminen ja ilmaisu. (Nurmi, Ahonen, Lyytinen, Lyytinen, Pulkkinen & Ruoppila 2010, 54.)

Keltikangas-Järvisen (2012, 7) mukaan sosiaalisten taitojen oppiminen on pitkä tapahtuma ja sen keskiössä on pienen lapsen ja aikuisen välinen kiintymyssuhde, joka vaikuttaa lapsen sosiaalistumiseen. Kiintymyssuhteen myötä lapselle syntyy luottamus ihmisiin ja tämän myötä myöhempi kyky toimia yhdessä muiden kanssa.

Outi Reinola-Kuusiston kirjoittamassa artikkelissa (2013) haastatellaan psykologian tohtoria, Heli Isomäkeä, jonka mukaan sosiaaliset taidot eivät ole ulkoa opittuja taitoja, joita opetellaan esimerkin avulla. Hänen mukaansa ne ovat lapsuudessa rakentuneita psyykkisiä malleja, eli ne ovat sisäsyntyisiä. Isomäen mukaan kyky tulla toimeen toisten kanssa muodostuu monesta eri osatekijästä. Luottamuksen lisäksi itsesäätelyn taito (kyky säädellä käyttäytymistä ja tunteita) on tärkeässä asemassa ja tässä lapsi tarvitsee aikuisen tukea ja ohjausta.

3.4 Temperamentti

Yksilöiden erilaisuudet tulisi huomioida vuorovaikutuksen taustalla. Keltikangas-Järvisen (2004, 39–41) mukaan temperamentilla tarkoitetaan niitä ihmiselle tyypillisiä käyttäytymispiirteitä, jotka erottavat hänet muista. Temperamentti on siis tyyli,

jolla ihminen toimii. Se on synnynnäinen ominaisuus ja tämän lisäksi lähtökohta omalle persoonallisuudelle.

Temperamenttityylejä on olemassa erilaisia: lapset voivat olla esimerkiksi hitaasti syttyviä, varovaisia, ujoja, ulospäinsuuntautuvia, vilkkaita, etäisiä tai helposti lähestyttäviä. Kaikki temperamenttipiirteet ovat kuitenkin erittäin arvokkaita ja aikuisen olisi tärkeää tiedostaa niin oma kuin lapsen temperamentti. Temperamenttierojen tiedostaminen voi helpottaa aikuisten ja lasten välistä vuorovaikutusta ja näin auttaa aikuisia löytämään myönteisiä puolia monenlaisista lapsista. (Lapsen mieli 2015, 79–80). Temperamentti ja ympäristö ovat jatkuvassa vuorovaikutuksessa keskenään, sillä sekä kasvatusta ohjaa temperamenttiä, että temperamentti kasvatusta (Koivunen 2009, 20).

4 AIKUISEN JA LAPSEN VÄLINEN VUOROVAIKUTUS

Sosiaalisella vuorovaikutuksella tarkoitetaan Kauppilan (2005, 19) mukaan ihmisten välistä toimintaa erilaisissa ympäristöissä. Erilaiset sosiaaliset ärsykkeet kasvatavat ja kehittävät meitä ihmisyhteisön jäsenenä. Vuorovaikutus ja kommunikointi eivät rajoitu vain puheeseen, sillä ne sisältävät myös ilmeet, eleet sekä ruumiin kielen. Nämä kaikki ovat kytköksissä myös emootioihin, eli tunteisiin. Lapset ja aikuiset ovat tämän myötä tilanteissa mukana kokonaisvaltaisesti koko persoonallaan. Kommunikointitapoja on erilaisia ja ohjaaja määrittää näiden kautta ryhmässä vallitsevaa ilmapiiriä. Koko varhaiskasvatusympäristö luo mahdollisuuksia kirjavalle vuorovaikutukselle. (Nurmilaakso & Välimäki 2011, 45.)

Päiväkodin kasvattajan tulisi nähdä lapsi aina kokonaisvaltaisena ihmisenä sen sijaan, että hän näkisi lapsen pelkkänä kohteena tai tapauksena. Tällöin lasta määritellään jonkin hänen ominaisuutensa kautta. Kasvattajalla tulisi olla aito halu tutustua lapseen, kuunnella häntä, tietää hänestä enemmän ja antaa lapselle ryhmässä ihmisen arvo. Joskus ennakkoluulot ja -käsitykset saattavat vaikuttaa negatiivisesti kasvattajan näkemykseen lapsesta. (Vehkalahti 2007, 12–13.) Varhaiskasvatuksen suunnitelman perusteiden (2005, 16) mukaan kasvattajalta edellytetään työssään sitoutuneisuutta, herkkyyttä ja kykyä reagoida lasten tarpeisiin ja tunteisiin.

Hyvän kasvattajan yksittäisiä ominaisuuksia tärkeämpää on keskittyä siihen, kuinka työntekijän oma osaaminen ja henkilökohtaiset ominaisuudet sekä hänen tietoisuus omista tunteista, piirteistä ja toiminnoista nivoutuvat yhdeksi kokonaisuudeksi. Lapsen kasvuympäristöön vaikuttaa vahvasti työntekijän käsitys itsestään, rajoistaan sekä mahdollisuuksistaan. Jokainen kasvattaja voi vaikuttaa omaan toimintaansa ja sillä on paljon merkitystä lapsen kehityksen ja kasvun kannalta. (Sinkkonen & Pihlaja 2000, 135.)

4.1 Sanallinen ja sanaton viestintä

Vuorovaikutus voi Koivusen (2009, 47) mukaan olla joko sanallista tai sanatonta. Jos nämä viestit ovat keskenään ristiriidassa, niin sanaton viesti on Koivusen mukaan se viesti, mitä vastaanottaja uskoo. Tärkeäksi vuorovaikutuksessa Koivunen

esittää katsekontaktin lapsen ja lapsen tasolle asettumisen. Nämä vahvistavat lapsen kokemusta siitä, että häntä kuunnellaan. Myös Sinkkonen (2008, 174–178) korostaa sanattoman viestinnän merkitystä, sillä hänen mukaansa lapsen itsetunnon kehittymisen kannalta katseella ja kosketuksella on tärkeä asema. Ne ovat molemmat ei-kielellisiä elementtejä, joilla on kuitenkin paljon merkitystä.

Vuorovaikutukseen liittyy vahvasti käsite kommunikaatio. Tällä tarkoitetaan sanallista tai sanatonta viestintää, jossa sanallinen viestintä on puhumista ja esittämistä sosiaalisissa tilanteissa, kun taas sanattomaan viestintään kuuluvat muun muassa ilmeet ja eleet, jotka vaikuttavat muihin ihmisiin enemmän kuin sanat. (Kauppila 2005, 20.) Lapset ovat taitavia kehonkielen tulkitsijoita: eleet, ilmeet ja katseet viestittävät sanattomasti erilaisia tunteita ja ajatuksia. Tämän vuoksi on tärkeää, että aikuiset tiedostavat ja tunnistavat myös oman tapansa viestiä. (Marjamäki, Kosonen, Törrönen, Hannukkala 2015, 80.)

4.2 Kasvatustietoisuus

Kasvatustietoisuus määritellään Sosiaali- ja terveystieteiden tutkimuskeskuksen (Helsingin diakoniaopisto 2016) mukaan kasvattajan kokonaisnäkemystä kasvatuksesta, mikä näkyy kasvattajan toiminnassa. Kasvattajan toiminta on tietoisuutta, jos kasvattaja pystyy näkemään vaihtoehdot toiminnassaan sekä niiden seuraukset ja valitsemaan kyseiseltä pohjalta oman toimintatapansa. Kasvatustietoisuuden tavoitteena on se, että kasvattaja toimii tietoisesti ja ammatillisesti työssään, ymmärtäen omaa toimintaansa sekä sen aiheuttamia vaikutuksia. Työssään kasvattaja tarvitsee kasvatustietoisuutta ja tämän lisäksi myös sensitiivisyyttä. Nämä kaikki mahdollistavat lapsen oppimisen, kasvun ja kehityksen tukemista. Itse kasvatustyöhön vaikuttavat muun muassa omat kokemukset lapsuudesta, vanhemmuudesta, sekä kasvuhistoria ja vuorovaikutuskokemukset. (Varhaiskasvatuksen teoriaa ja käsitteitä 2016, 6–7.)

5 LAPSEN ITSETUNTO JA MINÄKUVA

Itsetunto on tärkeä ihmisen toiminnan ja hyvinvoinnin selittäjä: itsetuntoa on se, kuinka paljon hyviä ominaisuuksia ihminen näkee itsessään. Näiden lisäksi on tärkeää havaita ja tietää itsessään myös heikkoudet. (Keltikangas-Järvinen, 1994, 13–17.) Varhaiskasvatuksen suunnitelman perusteissa (2005, 15) todetaan seuraavasti itsetuntoon ja sen vahvistamiseen liittyen:

”Hyvinvoinnin edistämiseksi lapsen terveyttä ja toimintakykyä vaalitaan ja lapsen perustarpeista huolehditaan. Lapsi kokee, että häntä arvostetaan, hänet hyväksytään omana itsenään, hän tulee kuulluksi ja nähdyksi ja hän saa vahvistusta terveelle itsetunnolle. Lapsi uskaltaa yrittää ja oppii sosiaalisia taitoja.”

Itsetuntoa voidaan määritellä monella eri tapaa. Mannerheimin Lastensuojeluliiton (2016 b) määritelmän mukaan itsetunto tarkoittaa tiivistettynä itsensä tuntemista sekä hyväksymistä. Lapsen kohdalla hyvällä itsetunnolla tarkoitetaan lapsen todemukaista ja myönteistä käsitystä itsestään, taidoistaan ja omista ominaisuuksistaan. Tärkeä ajanjakso lapsen itsetunnon kehittymisen kannalta on 2–3 vuoden iässä. Sirkku Ahon ja Kaarina Laineen (1997, 20) mukaan itsetunnon tärkein prosessi on itsensä arvostaminen eli se, millaiseksi yksilö kokee oman arvonsa sekä merkityksensä.

Lasten psykiatri Jari Sinkkosen mukaan (Yle 2013) terve itsetunto on sitä, että ihminen tietää, mitä osaa ja mitä ei. Hänen mukaansa vanhempi voi vahvistaa lasten itsetuntoa sekä kehumalla että kannustamalla, mutta ei kuitenkaan pelkästään suorituksista. Jokainen lapsi on oma persoonansa ja siksi jokainen lapsi tulisi aina huomioida yksilönä. Sinkkosen mukaan itsetunnon vahvistamisen ydin on se, että annamme lapsen ymmärtää, että hän riittää sellaisena kuin on.

5.1 Minäkuva

Itsetunto on Keltikangas-Järvisen mukaan osa minäkuva. *Minäkuva* eli minäkäsitys on se käsitys, mikä ihmisellä on itsestään ja se on pysyvä (Keltikangas-Järvinen,

1994, 16–30.) Nykyisen käsityksen mukaan ihmisen minäkäsitys on ensisijaisesti opittu ja pitkäaikaisen oppimisen lopputulos. Yksilö luo sekä oman minänsä sekä maailmankuvansa, kun hän on vuorovaikutuksessa muihin. Minäkäsitykseen vaikuttavat yksilön temperamentti, perimä, kyky ja taito tehdä havaintoja toisten käyttäytymisestä, omat reaktiot (heijastuvat muiden käyttäytymiseen) sekä toisilta ihmisiltä saatu palaute. Minäkäsityksen uskotaan kehittyvän melko myöhään, eli noin 5–7 vuoden iässä. Sen kehittymiseen vaikuttaa eniten tärkeiltä ihmisiltä, kuten esimerkiksi vanhemmilta tai opettajilta, saatu palaute. (Aho, 1996, 26–28.)

Keltikangas-Järvisen (2012, 8) mukaan lapsen kolme ensimmäistä ikävuotta ovat kehityspsykologisesti tärkeä vaihe, sillä tuolloin luodaan perusta minäkäsitykselle sekä käsitys ihmisten välisestä vuorovaikutuksesta. Hänen mukaansa puhuttaessa ihmisen kyvystä luottaa itseensä, tehdä yhteistyötä, tulla toimeen muiden kanssa ja sietää stressiä, puhutaan samalla koko yhteisön sosiaalisesta hyvinvoinnista ja sosiaalisesta pääomasta, ei siis pelkästään yhden yksilön hyvinvoinnista ja kehityksestä.

5.2 Kehittyvä itsetunto

Itsetunto kehittyy koko ihmisen elämän ajan. Varhaislapsuuden kokemuksilla ja läheisillä ihmissuhteilla katsotaan olevan suuri merkitys lapsen itsetunnon kehitymisessä. Vanhempien antamalla hoivalla on vahvat vaikutukset lapsen mielikuviin omasta itsestään. Tämän myötä vanhemmalla on avainasema lapsen myönteisen itsetunnon perustan luomisessa. Lapsen ulkoiset kehityksen piirteet on melko helppo huomata, kun taas itsetunnon kehittymistä ei voida mitata millään tavalla. Kyseinen psyykinen alue kehittyy vähitellen, yhteydessä toisiin ihmisiin. (MLL 2016 b).

Caring for kids –sivuston (2011) mukaan itsetunto on tärkeä asia, sillä se vaikuttaa omaan hyvinvointiin ja ihmissuhteisiin. Sillä tulee olemaan vaikutusta myös esimerkiksi erilaisissa sosiaalisissa tilanteissa sekä myöhemmin myös työelämässä. Sivuston mukaan positiivinen, eli hyvä itsetunto auttaa lasta muun muassa toimimaan muiden kanssa, käsittelemään stressiä ja elämän haasteita sekä olemaan roh-

keasti oma persoonansa. Lapsen itsetunnon tukemisen keinoja kerrotaan olevan esimerkiksi roolimallina toimiminen, rakkauden ja hyväksynnän osoittaminen, lapsen keskittyminen, lapsen tukeminen ja aidon kehuun antaminen.

Päivi Koiviston (2001) väitöskirjan katsauksessa ”Lapsen arki ja vuorovaikutusvarhaiskasvatuksessa” (2011, 44–45) kerrotaan, että itsetuntoon liittyvät teoriat ovat samaa mieltä siitä, että itsetunto rakentuu vuorovaikutussuhteissa. Koiviston toimintatutkimuksessa (1999–2001) kiinnitettiin huomiota erityisesti aikuisen ja lapsen välisen vuorovaikutussuhteen laatuun sekä määrään, johon sisältyi sekä sanaton että sanallinen vuorovaikutus. Tutkimuksen tuloksena todettiin, että lasten itsetunnon vahvistaminen päiväkodin arjessa on mahdollista, mutta se on vaativa ja moniulotteinen tehtävä: pyrittäessä muutokseen yhteisöllä on oltava yhteinen suunta kehittämistyössä, yhteinen tietopohja kehitettävästä ilmiöstä ja hyväksytyt yhteiset tavoitteet, joihin jokainen voi sitoutua. Koiviston mukaan jokainen kasvattaja vaikuttaa yhteisön ajattelu- ja toimintamalleihin, kun samalla yhteisö vaikuttaa kasvattajan ajatteluun ja toimintaan.

6 POSITIIVISUUDEN VOIMAA: KEHU JA KANNUSTUS

Verkalahden (2007, 115) mukaan perusteeton kehuminen on merkityksetöntä tai joskus vahingollista tai jopa loukkaavaa. Hänen mukaansa turvallisessa sekä kannustavassa ilmapiirissä rakentava ja vilpitön palaute kehittää lapsen itsetuntoa. Tämän kautta lapsi oppii myös itse antamaan vilpitöntä palautetta muille. Verkalahti korostaa sitä, että on tärkeää olla rehellinen sekä lapselle että myös itselle.

Positiivinen palaute ja itsetunto ovat vahvasti kytköksissä toisiinsa. Lapsi vastaanottaa päivittäin erilaista palautetta, niin positiivista kuin negatiivistakin. Päiväkoti-ikässä palautteen antamisen merkitys on suuri, sillä kyseisessä ikävaiheessa luodaan pohjaa itsetunnolle ja minäkuvalle. Positiivinen palaute motivoi oppimaan uutta sekä vahvistaa lapsen hyvää käyttäytymistä. (Kuusisto 2016)

6.1 Lasten kehuminen ja kannustaminen

Suomalaiseen kasvatuserintöön liitetään hyvin herkästi kiellot ja negatiivisuus. Lapsen kehumisen ja hemmottelun ajatellaan johtavan ylpeään luonteeseen, kun päämääränä tulisi olla nöyryys. (Sinkkonen & Pihala 2000, 137.) Jari Sinkkosen (2008, 171) mukaan lasten kehuminen on myös osa kulttuuriamme. Hänen mukaansa Suomessa on aikoinaan esimerkiksi pelätty, että lapset ”ylpistyvät”, jos heitä kehuaan liikaa.

Ihmiselle on tärkeää saada palautetta niin teoistaan kuin omasta itsestään (Vehkalahti 2007, 116). Maria Aarnion artikkelissa (2015) lastensuojelun keskusliiton erityisasiantuntija Kaisu Muuronen tuo tiivistetysti esille kehumisen tärkeyden lapselle:

”Ajattelen, että on kyse laajemmasta asiasta: kuinka voidaan tukea lapsen itsetuntoa ja myönteistä ja totuudenmukaista kuvaa itsestä. Tässä palautteen antaminen ja kannustaminen ovat keskeisessä roolissa.”

Muurosen mukaan on tärkeää, että vuorovaikutus lapsen kanssa ei ole pelkkiä sanoja, vaan myös kosketus, äänenpaino ja ilmeet ovat merkityksellisiä. Hänen mukaansa aikuisen tulee antaa lapselle aikaa ja olla läsnä hetkessä. Hänen mukaansa kaikessa korostuu vuorovaikutuksen ja ilmapiirin merkitys:

”Aikuisen ja lapsen välillä pitäisi olla sellainen ilmapiiri ja vuorovaikutus, että siinä voi yrittää ja epäonnistumista ei tarvitse pelätä. Sekin on luonnollista ja joskus voi epäonnistua. Ja kun onnistutaan, muistetaan kehua ja kannustaa.”

Muuronen korostaa myös erittäin ajankohtaista aihetta, lasten osallisuutta. Samaisessa artikkelissa haastateltu Satu Tallgren lisää myös, että jokainen tarvitsee omanlaistansa tukea, kannustusta sekä rohkaisua. Hän kertoo, että lapset elävät nykyään eri ympäristöissä kovan arvioinnin keskellä ja tämän vuoksi tärkeintä on se, että lapsi saa säännöllisesti positiivista palautetta omasta itsestään juuri sellaisenaan.

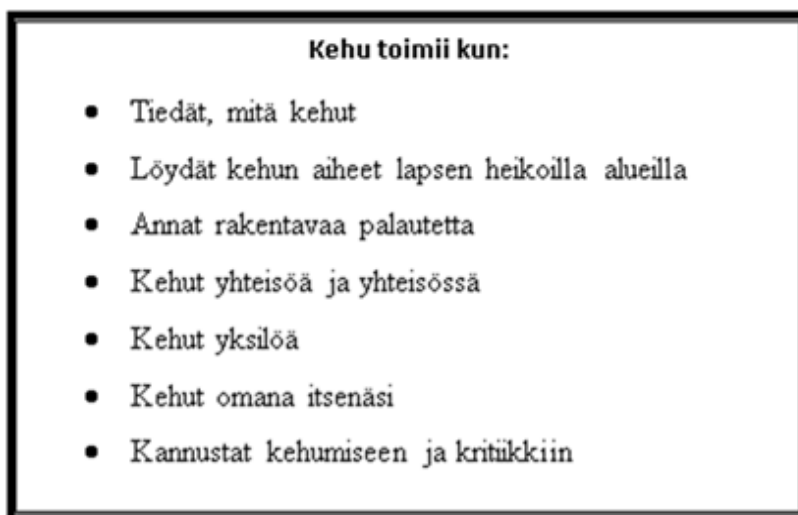
Lasten kehuminen on tärkeää, ei vain siksi, että kehuminen ja kannustaminen vahvistavat lasten uskoa itseensä, vaan myös siksi, että positiivinen palaute on tehokkain aikuisten käytössä oleva tapa vaikuttaa lasten käyttäytymiseen. Kehumisen tapoja on monenlaisia ja paras keino kehittää kykyä kehua lapsia on laajentaa kehumistapoja ja käyttää niitä vaihtelevasti. (Furman 2012, 14–15.) Ben Furman (2012, 16–26) esittelee teoksessaan ”Olen ylpeä sinusta” kuusi erilaista tapaa kehua lasta. Kyseiset kehumistavat ovat Furmanin mukaan seuraavat: kiittäminen, juorukehu, sanaton kehuminen, kyselevä kehuminen, yrittämisestä kehuminen sekä leikkisä kehuminen.

Kiittäminen voi olla esimerkiksi seuraavaa: ”Kiitos kun veit lelut koriin” tai ”Kiitos kun kuuntelit noin tarkkaan.” Furmanin (2012, 16) mukaan kiittäminen on luonteva tapa antaa myönteistä palautetta lapsille. Kiittämisen avulla lapsi saa hyvää mallia ja oppii näin samalla kiittämään muita. Juorukehu taas tarkoittaa Furmanin mukaan sitä, että aikuinen kehuu lasta toiselle aikuiselle, ei siis suoraan lapselle. Sanaton kehuminen on sanansa mukaan sanatonta ja monet lapset ottavat kyseisen kehumistavan paremmin vastaan kuin sanallisen (Furman 2012, 20). Kyseinen kehumistapa voi olla esimerkiksi peukalon näyttäminen tai olkapäälle taputtaminen.

Kyselevän kehumisen taustalla on tarkoitus saada lapset tuntemaan ylpeyttä ajatuksistaan, tekemisistään tai sanomisistaan (Furman 2012, 22). Kyseisessä kehumistavassa aikuinen on utelias ja kysyy lapselta, miten hän onnistui tekemisissään. Yrittämisestä kehumisessa on kyse siitä, kun aikuinen kehuu lasta yrittämisestä. Esimerkki Furmanin mukaan (2012, 24) voi olla esimerkiksi: ”Yritit parhaasi! Ensi kerralla jo onnistuu.” Viimeinen Furmanin listaama kehumistapa on leikkisä kehuminen. Kyseisessä kehumistavassa on mukana huumoria, joka värittää kehun luonnetta. Furmanin (2012, 26) esimerkki leikkisästä kehumisesta voi olla esimerkiksi seuraava: ”Sinäkö teit tuon aivan itse? Ei voi olla totta. En usko silmiäni!”

Lapsen on tärkeää saada kiitosta ja kehuja siitä, kuinka kovasti hän on yrittänyt ja harjoitellut, sen sijaan että huomiota kiinnitettäisiin liikaa lopputulokseen. Kehu ohjaa lasta käyttäytymään toivotulla tavalla, antaa onnistumisen kokemuksia, ja vahvistaa itsetuntoa. (Marjamäki ym. 2015, 80.)

Kuviossa 1 on tiivistettynä Reetta Verkalahden (2007, 117–120) mukaan se, kuinka kehu toimii.

Kuvio 1. Kehuminen ja sen toimiminen (Vehkalahti 2007).

On tärkeää muistaa myös, että kaikki lapset eivät pidä siitä, että heitä kehuaan: lapsella voi olla esimerkiksi heikko itseluottamus ja hän ei tämän vuoksi usko kasvattajan antamiin kehuihin. Taustalla saattaa olla myös lapsen henkilökohtaista

ujoutta, mikä aiheuttaa sen, ettei lapsi halua olla kehujen kohteena (Koivunen 2009, 39). Yleensä kiittäminen ja kannustaminen kuitenkin auttavat lasta luottamaan itseensä ja kokemaan itsensä hyväksi (Nettiturvakoti 2016).

Sinkkosen (2008, 181) mukaan lapsen kehitys etenee tietynlaista polkua pitkin: toisella puolella on kannustaminen ja toisella puolella rakentava kritiikki. Sinkkosen mukaan kannustamisen on tapahduttava oikeasta asiasta ja sen ei saisi koskaan muuttua automaattiseksi. Hänen mukaansa kannustus voi kohdentua esimerkiksi sinnikkyudesta, yrittämisestä, kekseliäisyydestä sekä rohkeudesta, eikä pelkästään suorituksen lopputuloksesta. Tanskalaisen perheterapeutin, Jesper Juulin (2013, 1–2) mukaan on hyvä tietää, ettei kehu ole sama asia kuin rakkaus. Hänen mukaansa lapset, jotka saavat usein kehuja, tulevat niistä riippuvaisiksi haluten niitä koko ajan lisää. Hän sanoo kuitenkin, ettei lasten kehumisessa ole mitään väärää, mutta olisi hyvä miettiä, miksi ja milloin kehuu lasta.

6.2 Positiivisen palautteen pitkät kantimet

Janne Ahjopalon (Yle 2016) artikkelissa haastatellun työterveyspsykologi Tanja Hirvosen mukaan lapsuudessa saamatta jääneet hellyyden osoitukset ja kehut voivat näkyä aikuisella jopa vääristyneenä minäkuvana ja heikentyneenä itsetuntona. Kehujen puute lapsuudessa voi Hirvosen mukaan johtaa riittämättömyyden tunteeseen ja tämän myötä yliyrittämiseen esimerkiksi työelämässä. Hirvonen rohkaiseekin kertomaan avoimesti omista ja työtovereiden onnistumisista, sekä pyytää muilta hyvää palautetta, jos ei koe saavansa sitä tarpeeksi. Hän kannustaakin vielä, että kenenkään ei tarvitse ylisuorittaa uhrautua tai miellyttää, jotta riittäisi.

7 TUTKIMUS

Tutkimus on laadullinen, eli kvalitatiivinen tutkimus. Laadullisen tutkimusmenetelmän tavoitteena on ymmärtää ryhmän tai yksilön toimintaa ihmisten niille antamien merkitysten pohjalta. Tällaisia ihmisten antamia merkityksiä voi olla esimerkiksi arvot, ihanteet sekä uskomukset. (Vilka 2005, 180.) Hypoteesi tutkimukselle on se, että positiivisen palautteen antamiseen ja sen monipuolisuuden tulisi kiinnittää enemmän huomioita päiväkodin arjessa.

Tutkimus toteutettiin havainnoimalla yhteensä neljää eri lapsiryhmää keväällä 2016. Tutkimus toteutettiin kahdessa vaasalaisessa päiväkodissa. Tarkoituksena oli havainnoida molemmissa päiväkodeissa kahta eri lapsiryhmää niin ruokailu- leikki- kuin siirtymätilanteissa. Havainnoinnin päätteeksi jokaisesta ryhmästä haastateltiin yhtä kasvattajaa (lastentarhanopettaja tai lastenhoitaja) kahden tutkimuskysymyksen pohjalta. Haastateltavat vastasivat haastattelijan esittämiin kysymyksiin suullisesti ja vastaukset kirjattiin ylös. Haastattelut äänitettiin ja litteroitiin, jonka jälkeen kerätty aineisto purettiin sisällönanalyysiä käyttäen. Äänite poistettiin tutkijan laitteistosta litteroinnin päätteeksi.

7.1 Menetelmät

Tutkimus toteutettiin käyttämällä laadulliseen tutkimukseen liittyvää kahta tutkimusmenetelmää: havainnointia ja haastattelua. Ojasalo, Ritalahti ja Moilanen (2009, 103) toteavat, että havainnointi sopii hyvin laadulliseen tutkimukseen ja sitä käytetään usein tukemaan haastattelua toisena aineistonkeruumenetelmänä.

7.1.1 Havainnointi

Havainnointi eli observointi on yksi laadullisen tutkimuksen tiedonhankintamenetelmä. Havainnoinnissa on kyse tutkijan objektiivisesta tarkkailusta tutkimuksen kohdetta kohtaan sekä muistiinpanojen tai kenttäraportin tekemistä havainnoinnin aikana (Metsämuuronen, 2006, 116). Havainnoinnin avulla saadaan tietoa siitä, toimivatko ihmiset todella niin kuin sanovat toimivansa (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006 a). Tuomin ja Sarajärven (2009, 81) mukaan havainnointi ainoana

aineistonkeruumenetelmänä on analyysin kannalta haasteellinen, mutta esimerkiksi havainnoinnin ja haastattelun yhdistäminen on hyvin hedelmällistä. Se on samalla kuitenkin aikaa vievä ja suuritöinen aineistonhankintamenetelmä.

Tutkimuksessa havainnoinnin tarkoituksena on saada mahdollisimman todenmukainen kuva siitä, kuinka lasten kannustaminen ja kehuminen toteutuvat päiväkodin arjessa. Kyseessä on niin sanottu avoin suora havainnointi, jossa tutkija itse ei osallistu toimintaan, mutta havainnon kohteena olevat tietävät tutkijan läsnäolosta (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006 b). Havainnointitekniikkana käytetään niin sanottua strukturoitua, eli jäsenneltyä havainnointia, jossa havainnoinnin kohteet jäsennellään etukäteen (Virtuaali AMK 2016 a).

Havainnoinnin aikana kirjattiin ylös havainnoitavia asioita edeltä valmistettuun havainnointilomakkeeseen (ks. liite 1.). Havainnointilomake sisälsi havainnointia edistäviä teemoitteluita, joiden avulla poimittiin tilanteesta tutkimusta palvelevat havainnot. Havainnointilomake suunniteltiin palvelemaan sujuvaa havainnointia, sillä tutkimus suoritettiin yksin. Havainnointilomakkeen taustalla käytettiin Ben Furmanin ”Olen ylpeä sinusta”-teosta, jossa eritellään erilaisia lapsen kehumisen ja kannustamisen keinoja. Itse havainnoinnissa keskityttiin siihen, millaisissa tilanteissa lapset saavat positiivista palautetta, millä tavalla kasvattaja kehuu ja kannustaa lasta sekä miten lapsi reagoi positiiviseen palautteeseen.

Havainnointitekniikaksi valittiin systemaattinen havainnointi, jossa havainnoitsija toimii systemaattisesti ja jäsennellysti tilanteesta ulkopuolisesti toimien (Hirsjärvi, Remes, & Sajavaara 2004, 203–204.) Havainnointimenetelmää käytettäessä on tärkeää, että omat tulkinnat ja havainnot ovat erillään havainnointitilanteessa (Hirsjärvi 2004, 206). Havainnointi antaa kuitenkin paljon mahdollisuuksia. Ensiksikin havainnointi on perusteltu tiedonhankintamenetelmä, jos tutkittavasta ilmiöstä tiedetään vain vähän. Havainnoinnin avulla voidaan muun muassa monipuolistaa haluttavaa tietoa tutkittavasta asiasta ja se voi kytkeä muita aineistonkeruumenetelmiä paremmin saatuun tietoon. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 81.)

Havainnointi mahdollistaa toiminnan todenmukaista seuranta. Tulkinnallisuuden marginaali pienenee, kun tilannetta havainnoidaan konkreettisesti ja toimintaan

osallistumatta. Havainnoinnin aikana on tärkeää käyttää kaikkia aisteja ja seurata tilannetta mahdollisimman objektiivisesti. Haasteeksi havainnoinnissa voidaan nähdä muun muassa omat ennako-oletukset, nopeat tulkinnat, vireystila, sekä tarkkaavaisuus. (Pirjo-Leena Koivunen & Taisto Lehtinen 2015, 66–67.)

Tarkoituksena oli saada vastaus seuraavaan päätutkimusongelmaan:

Millä eri tavoilla lapset saavat positiivista palautetta ja millaisissa tilanteissa?

sekä alatutkimusongelmaan:

Millä tavoin lapsi ottaa vastaan positiivista palautetta?

Kerätty havainnointiaineisto analysoitiin tutkimuksessa aineistolähtöistä sisälönanalyysiä käyttäen. Vastaukset teemoitettiin Ben Furmanin (2015) kehun ja kannustuksen jaottelun mukaan kuuteen eri kategoriaan, ja tutkittiin, mitä kehumisen kanavia ryhmissä käytettiin ja oliko kehumisen monipuolista.

7.1.2 Haastattelu

Havainnoinnin jälkeen jokaisesta ryhmästä haastateltiin yhtä kasvattajaa (lastenhoitajia ja lastentarhanopettajia) ja keskustelu teemoitettiin kahden kysymyksen ympärille. Haastattelu toteutettiin kasvattajan kanssa erillisessä tilassa (heti havainnoinnin päätteeksi), missä oli rauhallista toteuttaa haastattelu. Tämä tehtiin siksi, että voitaisiin turvata haastattelun sujuminen ilman häiriötekijöitä. Hirsjärvi ja Hurme (2004, 127) kertovatkin, että ulkoiset häiriötekijät saattavat vaarantaa haastattelun onnistumisen. Haastattelut talletettiin puhtaaksi kirjoittamista, eli litterointia varten. Ojasalo ym. (2009, 99) kertookin, että litterointi tekee helpommaksi haastattelun analysoimisen ja hallitsemisen. Haastattelukysymyksiä haastateltavat eivät saaneet aiemmin tietoonsa, sillä silloin he olisivat saaneet selville tutkimuksen aiheen, mikä olisi johtanut tutkimuksen validiuteen.

Haastattelun pohjana toimivat seuraavat kasvattajille suunnatut kysymykset:

”Mitkä asiat mielestäsi vaikuttavat lasten kehumiseen ja kannustamiseen (esimerkiksi henkilökohtaisesti/tiimissä)”

sekä

”Miten lasten kehumista ja kannustamista voitaisiin kehittää päiväkodissa?”

Pyrkimyksenä oli siis havainnoinnin lisäksi saada selville, mitkä asiat vaikuttavat lasten kehumiseen ja kannustamiseen sekä etsiä kehittämisen kohteita tällä alueella niin kasvattajien kuin koko tiimin toiminnassa.

Tutkimustulokset esitetään mukaan asianomaisissa päiväkodeissa viikkopalaverin yhteydessä. Tarkoituksena on, että tutkimustulokset ja toiminnan kehittämisen ideat käydään läpi päiväkodissa yhteisesti (tiimissä) ja pohditaan, miten toimintaa voitaisiin jatkossa kehittää.

7.2 Tutkimuksen luotettavuus

Keskeinen käsite tutkimuksessa on validius. *Validiteetilla* eli tutkimuksen pätevyydellä sekä luotettavuudella tarkoitetaan tutkimusmenetelmän kykyä selvittää sitä, mitä sen on tarkoituskin selvittää (Virtuaali AMK 2016 b). Kyseisen tutkimuksen validiutta lisää se, kun tutkittavasta tilanteesta kirjataan ylös havainnoiteja reaaliajassa. Merkittävä validiutta lisäävä tekijä tutkimuksessa on myös muun muassa se, että tutkimus toteutetaan kahta menetelmää käyttäen. Tutkimuksen päämenetelmänä on havainnointi, jonka lisäksi toteutettiin kasvattajien haastattelu. Tutkimuksessa käytettiin tämän myötä niin kutsuttua triangulaatiomenetelmää. Tutkimuksessa toteutuu myös salassapitovelvollisuus, johon sisältyy tutkimuksessa muun muassa se, ettei tutkimuksen puolesta anneta ilmi tutkimuksessa olleiden henkilöllisyyksiä tai päiväkotien nimiä. Myös tutkimuslomakkeet nimimerkintöineen pidetään salassa.

Triangulaatiolla tarkoitetaan erilaisten menetelmien yhdistämistä, jonka avulla on mahdollista lisätä tutkimuksen luotettavuutta. Tässä tutkimuksessa on kyseessä niin sanottu menetelmätriangulaatio, jossa tutkimusaineiston hankinnassa käytetään useita erilaisia tiedonhankintamenetelmiä (Saaranen-Kauppinen ja Puusniekka 2006 c). Tutkimuksen luotettavuutta lisäsi myös muun muassa se, että ryhmät joissa tutkimus toteutettiin, eivät tienneet ennalta tutkittavaa aihetta. Tämä edesauttoi sitä, ettei aiheen ennalta tietäminen vaikuttanut tutkittavien käyttäytymiseen. Kerätty

materiaali pyrittiin saamaan siis mahdollisimman realistisista lähtökohdista. Vastakun kaikki päiväkodissa tehdyt tutkimukset oli toteutettu, sai aiheesta keskustella vapaasti tiimin ja koko henkilökunnan kesken. Tieto ei valunut siis muihin ryhmiin tutkimuksia tehtäessä.

Ennen havainnoinnin toteuttamista jokaisen tutkimukseen osallistuvan ryhmän lasten vanhemmille jaettiin lupa-anomus tutkimuksen toteuttamiselle. Tällä varmistettiin se, että tutkimus on eettisesti toteutettavissa. Jokainen lupalomake oli myönteinen ja havainnointi voitiin toteuttaa jokaisen lapsen kohdalla eri ryhmissä. Tutkimuksessa lasten henkilöllisyys ei tullut esille, eikä se ole tutkimuksen myötä tunnistettavissa.

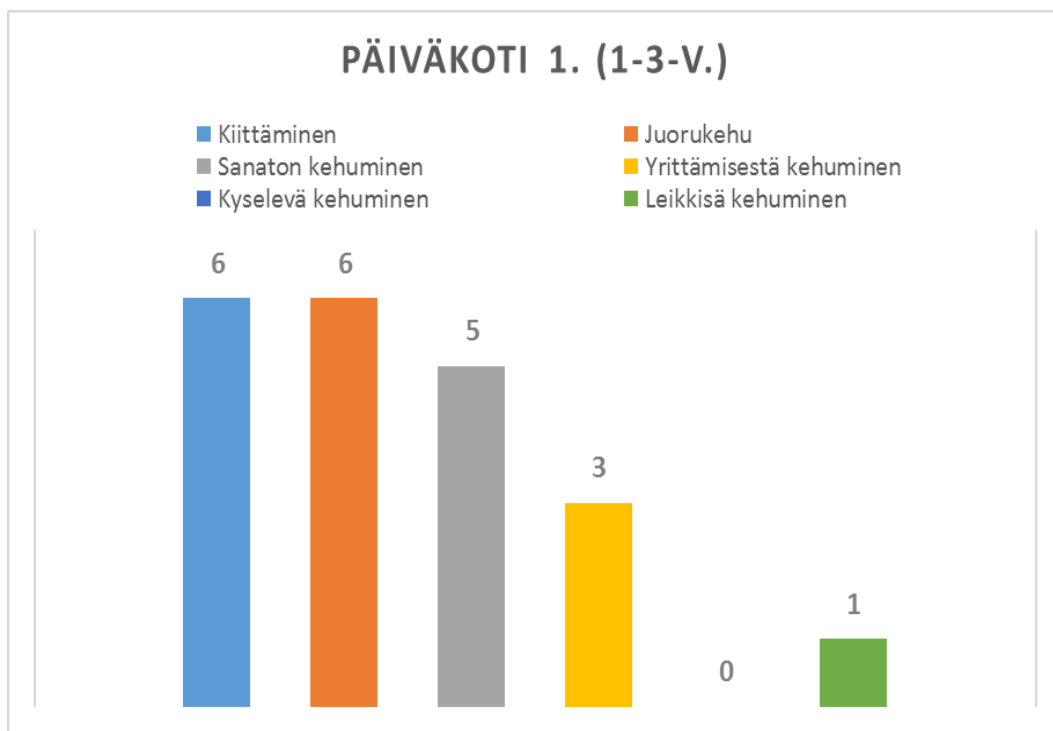
Havainnoinnit toteutuivat molemmissa päiväkodeissa huhti-toukokuun aikana 2016. Molemmista päiväkodeista havainnoitiin yksi isojen ryhmä ja yksi pienten ryhmä. Havainnointi tapahtui samalla aikataululla (klo 8–12) ja havainnointilomakkeella kaikissa ryhmissä. Havainnointiin sisältyi aamupalahetki, aamupäivähetket, siirtymätilanteet ulos ja sisälle sekä ruokailu. Ulkoilu jäi tutkimuksen ulkopuolelle, sillä yksin havainnoiminen ulkoilutilanteessa ei olisi onnistunut validisti: tilanteessa ei olisi voinut havainnoida kaikkea ympärillä tapahtuvaa, sillä kaikki havainnoitavat olivat eri paikoissa.

8 TUTKIMUSTULOSET

Tutkimuksessa havainnoinnin pohjana käytettiin Ben Furmanin jaottelua eri tavoista kehua lasta (eriteltiin luvussa 6.). Kaikki kehumistavat eivät aina toimineet niin sanotusti yksinään, vaan yhteen kehuun saattoi sisältyä kahtakin eri kehumistapaa. Tarkoituksena ei ole verrata ryhmiä keskenään, vaan tarkastella kehumista ja kannustusta kokonaisuutena ja peilata tuloksia kasvattajien vastauksiin. Seuraavaksi eritellään tutkimustulokset Furmanin jaottelun mukaan. Jokaisessa ryhmässä aamupäivän rutiinit hieman vaihtelivat: osassa ryhmistä oli pienryhmätoimintaa, (joka oli kuitenkin sujuvasti havainnoitavissa) ja osassa luettiin kaikille satua tai leikittiin.

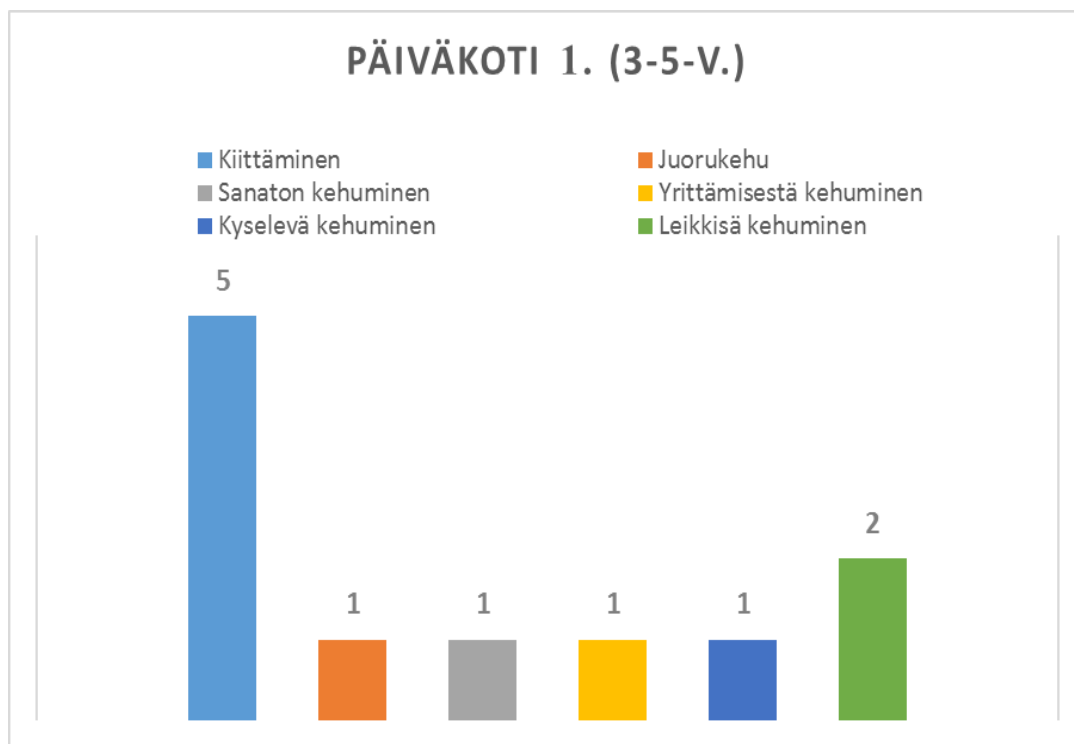
8.1 Tutkimuksen ensimmäinen osa: lasten kehuminen päiväkotiryhmittäin

Tutkimuksen tarkoituksena ei ole verrata päiväkotien välisiä eroja kehumisen määrässä tai sen monipuolisuudessa, mutta tulosten esille tuominen taulukkona hahmottaa sitä, miten kehumistavat jakaantuivat ryhmittäin. Näin saadaan selville ryhmäkohtaisten kehujen monipuolisuus. Päiväkotien nimiä ei mainita kuvioissa, sillä vertailu ei ole olennaisena osana tutkimusta. Kuvioista tulee ilmi, kuinka monta kertaa tiettyä kehumistapaa käytettiin kussakin ryhmässä havainnoinnin aikana. Seuraavassa kuviossa (kuvio 2.) esitetään kehumisen ilmaantuminen pienten ryhmässä (päiväkoti 1.).

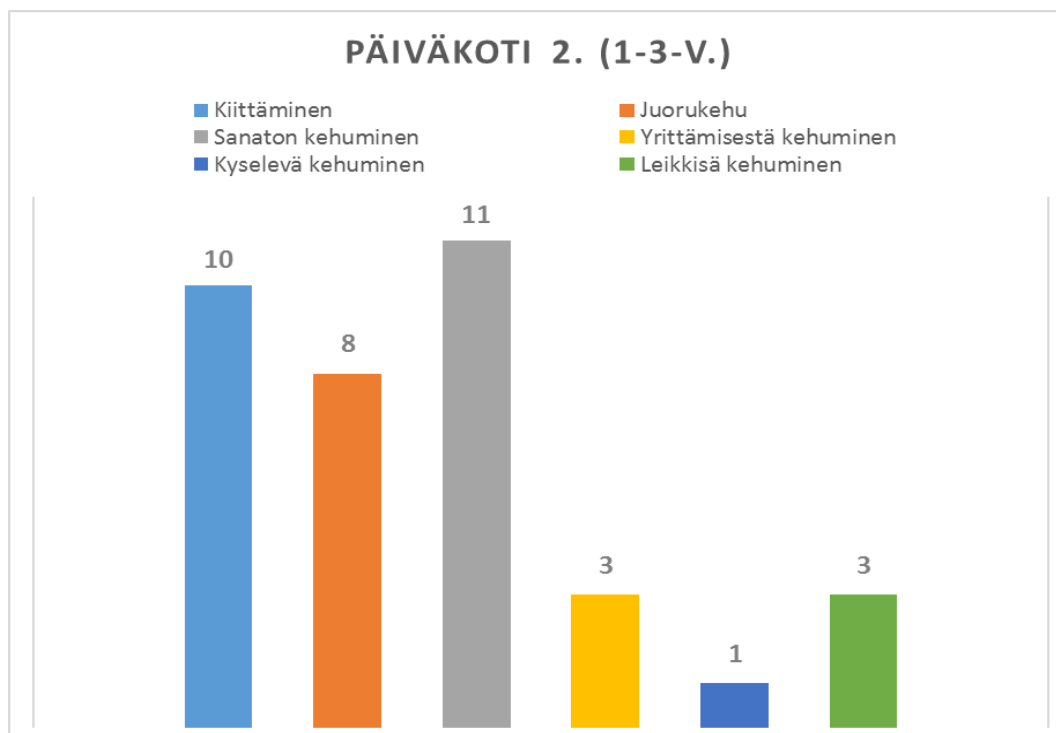
Kuvio 2. Kehuminen pienten ryhmässä (päiväkoti 1.) teemoittain (kpl).

Kehuminen toteutui ryhmässä havainnoinnin aikana edellä esitetyn taulukon mukaisesti (kuvio 2.). Havainnoinnin tuloksena ryhmässä keuhuttiin lapsia eniten kiittämällä ja juorukehua käyttämällä. Kiittämistä tapahtui pääasiassa ruokailutilanteissa, kun lapsi söi reippaasti tai ojensi kasvattajalle jonkin pyydetyn asian. Juorukehua tuli ilmi pukemistilanteissa, kun lapset toimivat omatoimisesti. Toiseksi eniten kehumista ilmeni sanattomasti. Tätä esiintyi ulos siirtymisessä, wc-tilanteissa ja ruokaillessa ja ne näkyivät peukun näyttämisenä, silittämisenä sekä käsien taputtamisena. Tähän liittyi joissakin tilanteissa myös sanallista kehumista, kuten: ”Mahtavaa!” ja ”Hienosti tehty!”. Yrittämisestä lapsia keuhuttiin kolmessa eri tilanteessa: wc-tilanteessa, rakenteluhetkessä sekä sisälle tultaessa (vaatteiden riisuminen) ja leikkisää kehumista ilmaantui kerran, jolloin kasvattaja kehui leikkisällä tavalla lapsen pukemisyriytyksiä. Kyselevää kehumista ei havainnoinnin aikana tullut esille. Kyseisen päiväkodin isompien ryhmässä kehut jakaantuivat eri tavalla kuin pienten ryhmässä (ks. kuvio 3.).

Kuvio 3. Kehuminen isojen ryhmässä (päiväkoti 1.) teemoittain (kpl)

Isojen ryhmässä kehumista ei yleisesti ottaen tullut esille niin paljon kuin pienten ryhmässä. Eniten kehumistavoista ilmaantui kiittämisen muodossa. Kiittämistä tapahtui esimerkiksi ruokailutilanteessa lasten tuodessa astioita tai ojentaessa kasvattajalle pyydettyä asiaa ruokapöydässä. Kiitosta annettiin myös, jos kasvattaja pyysi lasta esimerkiksi auttamaan siivoamisessa. Toiseksi eniten lapsia keuhuttiin leikkisän kehun siivittämänä. Sitä ilmaantui myöskin ruokailutilanteessa sekä myös pukemisvaiheessa. Sanaton kehuminen, kyselevä kehuminen, juorukehu sekä yrittämisestä kehuminen ilmeni havainnoinnin aikana jokainen vain kerran. Kuviossa 4. esitellään kehujen jakaantuminen pienten ryhmässä tutkimuksen toisessa päiväkodissa (päiväkoti 2.).

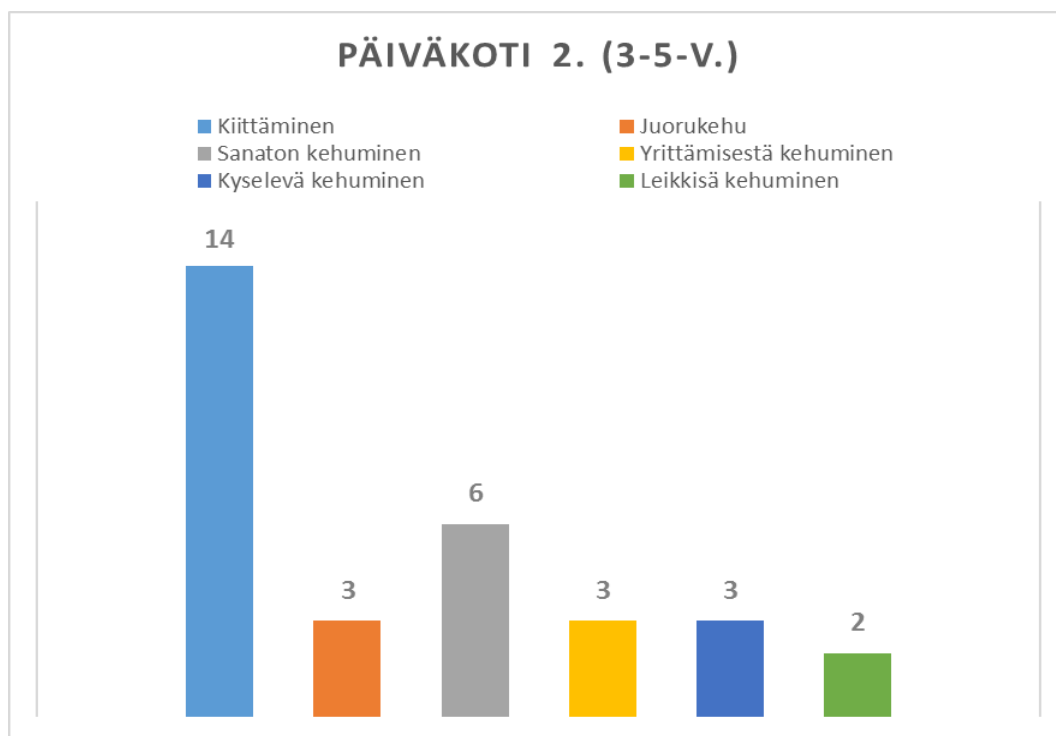
Kuvio 4. Kehuminen pienten ryhmässä (päiväkoti 2.) teemoittain (kpl).

Kyseisen päiväkodin pienten ryhmässä lapsia kehattiin melko monipuolisesti. Eniten lapsia kehattiin sanattomalla tavalla. Jos lapsi onnistui jossain, hänelle taputettiin, näytettiin peukkuja tai kosketettiin hellästi esimerkiksi olkapäälle. Toiseksi eniten kehumista ilmaistiin ryhmässä kiittämällä. Kiitosta kuului muun muassa hyvästä käytöksestä, tottelemisesta erilaisista pyynnöistä sekä toisten huomioimisesta. Kolmanneksi eniten kehumista toteutettiin juorukehun avulla. Lapsia kehattiin toiselle aikuiselle muun muassa hyvistä pukemistaidoista, kärsivällisyydestä ja hienoista vaatteista.

Leikkisää kehumista ja yrittämisestä kehumista ilmaantui molempia kolmessa eri tilanteessa. Leikkisää kehumista tapahtui esimerkiksi leikki-tilanteessa, jossa lapsi leipoi sekä kutsuttiin lasta hausalla nimityksellä kehumisen muodossa. Yrittämisestä kehumista tapahtui muun muassa kenkien laittamisessa sekä sanojen muodostamisessa. Yksi kyselevän kehumisen muoto tuli ilmi leikki-tilanteessa, jossa aikuinen kysyi: ”Miten ihmeessä osasit noin hienosti toimia?”

Viimeiseksi esitetään isojen ryhmän (päiväkoti 2.) tulokset kehujen osalta (ks. kuvio 5.).

Kuvio 5. Kehuminen isojen ryhmässä (päiväkoti 2.) teemoittain (kpl).

Isojen ryhmässä kehumisen tavat jakaantuivat kaikista monipuolisimmin. Kaikista eniten ryhmässä lapsille annettiin kiitosta eri asioista. Lapsia kiitettiin avun antamisesta, yhteisten sääntöjen pitämisestä, erilaisista palveluksista (muun muassa astioiden vienti tai jonkin tavarantoimituksesta kasvattajalle). Toiseksi nousi sanaton kehuminen. Se näkyi muun muassa peukaloa näyttämällä, yhdessä taputtamalla tai hellästi olkapäätä koskettamalla. Näihin liittyi ryhmässä myös kiittämistä. Kolmanneksi eniten ryhmässä keuhuttiin juorukehun, kyselevän kehumisen ja yrittämisestä kehumisen kautta. Juorukehua ilmeni esimerkiksi kehumalla toiselle kasvattajalle lasten pukemistaitoja ja kädentaitoja. Kyselevää kehumista tuli esille havainnoinnissa eri leikkitilanteissa lapsen puhuessa englantia, ruokailutilanteissa sekä askartelutilanteissa. Leikkisää kehumista ilmeni kaksi kertaa: leikkitilanteissa sekä askarteluhetkessä.

8.2 Yhteenveto ryhmien kehuista

Tuloksista selvisi, että kaikista kehumistavoista ryhmissä ilmaantui eniten *kiittämistä*. Lapsia kiitettiin eniten siitä, kun he toimivat kasvattajan pyytämällä tavalla. Seuraavana esimerkkejä kasvattajien kiitoksista lapsille:

”Kiitos kun toimit niin kuin sovittiin” & ”Kiitos kun kuuntelit ohjeita”

Toisten huomioonottaminen oli myös vahvasti esillä kiitosten kohdalla:

”Mahtavaa että annoit toisille työrauhan” & ”Olipa kiltisti tehty: annoit vuorosi seuraavalle, kiitos!”

Sanaton kehuminen osoittautui tutkimuksessa suosituksi tavaksi kehua ja kannustaa lapsia. Sitä ilmeni toiseksi eniten kaikki ryhmät mukaan luettuna. Sanatonta kehua ilmaantui seuraavina ilmaisuina: pään silittäminen, taputtaminen lapsen kanssa, olkapään taputus, käsien heiluttaminen riemusta ja peukalon näyttäminen. Kyseinen kehumistapa ilmaantui tutkimuksessa yhteensä kolme kertaa yhdessä toisen kehumistavan kanssa. Niitä olivat sanaton kehuminen ja kiitos, sanaton kehuminen ja juorukehu sekä sanaton kehuminen ja yrittämisestä kehuminen.

Juorukehua ilmaantui tutkimuksessa niin yhdelle lapselle kerrallaan kuin myös koko ryhmälle. Sitä ilmeni ryhmissä kolmanneksi eniten. Yksittäiselle lapselle ilmaistuja juorukehuja olivat muun muassa seuraavat:

”Hienosti leikkaat jo veitsellä: katsokaahan muutkin! (toisille hoitajille)”

&

”Upeaa! Saadaan isille sanoa, kun tulee hakemaan, että olit reipas tyttö!”.

Ryhmälle annettuja kehuja olivat esimerkiksi seuraavat:

”Vau! Kyllä olette kaikki todella taitavia pukemaan” &

”Kaikki te olette todella reippaita, kun osaatte odottaa rauhassa” (ruokailutilanne)

Yrittämisestä kehumista ilmaantui ryhmissä neljänneksi eniten. Kyseisiä kehuja oli muun muassa:

”Se oli haastava työ (askartelu), mutta hienosti yritit itse kuitenkin.” &

”Hienosti yritit itse saada vaatteet päälle, kun olin poissa: hieno yritys!”

Leikkisää kehumista kasvattajat käyttivät toiseksi vähiten ja sitä ilmaantui havainnointien aikana muun muassa seuraavasti:

”Oletpas näppärä tytön tyyppiä kaulimaan!” &

”Hienosti laitoit hansikkaan käteen, olet taitava! Mutta mihin se toinen hansikas oikein katosi? Taisit olla niin taitava, että meni toinen hukkaan!”

Kyselevää kehumista ilmaantui tutkimuksessa kaikista vähiten. varsinkin pienten lasten ryhmissä (yhteensä kolme kertaa):

”Onpa upea työ! Oletko itse tehnyt alusta saakka?” &

”Oletko niin taitava, että ihan itse olet opiskellut englantia?”

8.3 Kehujen monipuolisuus ja eroavaisuudet ryhmissä

Lapsia kehattiin havainnoinnin aikana melko useassa erilaisessa tilanteessa: leikin aikana, ruokaillessa, erilaisissa siirtymätilanteissa (ulos mentäessä, tullessa ulkoa ja ruokailemaan mentäessä, wc-tilanteissa sekä pienryhmätilanteissa). Tästä voidaan päätellä, että lapsia kehuaan ryhmissä monessa eri tilanteessa.

Kehujen monipuolisuus oli kuitenkin melko vaihtelevaakin ryhmien välillä. Kuviosta (2–5) voidaan tarkastella, kuinka kehumistavat jakaantuvat ryhmien kesken. Yleisesti ottaen kehumista kyllä ilmaantuu ryhmissä, mutta joidenkin ryhmien kohdalla olisi toivottavaa keskittyä siihen, ettei kehuminen keskity esimerkiksi vain yhteen tai kahteen kehumistapaan. Tutkimuksessa oli esillä myös ikäryhmien välisiä eroja: päiväkotiryhmien pienimmät (alle kolmevuotiaat) saivat havainnointien aikana keskimäärin enemmän kehuja kosketuksen (sanaton kehuminen) yhteydessä kuin vanhemmat (3–5-vuotiaat). Mtv:n artikkelissa haastatellun Satu Tallgrenin

(2015) mielestä juuri kosketus on pienille lapsille tärkeää, sillä aikuinen viestii muun muassa katsekontaktilla ja kosketuksella, että lapsi on tärkeä. Hänen mukaansa mitä pienempi lapsi on, sitä tärkeämpää tälle on kosketus. Suuri ero isojen ja pienten ryhmien välillä oli myös juorukehujen kohdalla. Juorukehua ilmaantui enemmän pienten ryhmissä kuin vanhempien ryhmissä. Kasvattajat kehuivat lapsia toisille lasten kuullen eniten pukemistilanteissa.

Mielenkiintoista oli myös se, miten jotkut kehumistavat korreloivat tiettyjen tilanteiden mukaisesti. Tämä on toki luonnollista, sillä esimerkiksi kiitosta annettiin kaikista eniten ruokailutilanteissa (70 % kaikista kiitoksista). Keskeistähän ruokailutilanteissa onkin juuri hyvien tapojen painottaminen ja itsenäisen ruokailun opettelu. Myös esimerkiksi yrittämisestä kehumista (80 % kaikista yrittämisestä kehumisista) tapahtui havainnoinnin aikana pienryhmätilanteissa sekä pukemistilanteissa.

8.4 Lapsen reagointi kehumiseen

Tutkimuksen alatutkimusongelma liittyi lasten reagointiin kehua ja kannustusta kohtaan. Jokaisessa havainnoitavassa ryhmässä lapset reagoivat kehumiseen joko nauramalla, hymyilemällä tai kiittämällä kehuun saamisesta. Tutkimuksessa yhteensä 16 kehumistilanteessa lapsi ei reagoanut kehuun mitenkään ulkoisella tavalla. Kyseessä saattaa olla kuitenkin tuolloin enemmän psyykkinen tilanne: lapsi tuntee hyvänolon tunnetta, mutta ei välttämättä näytä sitä ulospäin. Yksi tutkittavista lapsista kiitti kasvattajaa siitä, kun häntä kehuuttiin ja antoi kiitoksen merkiksi tälle halauksen. Tutkimuksessa ei yksikään lapsi niin sanotusti ”torjunut” annettua kehua kasvattajalta.

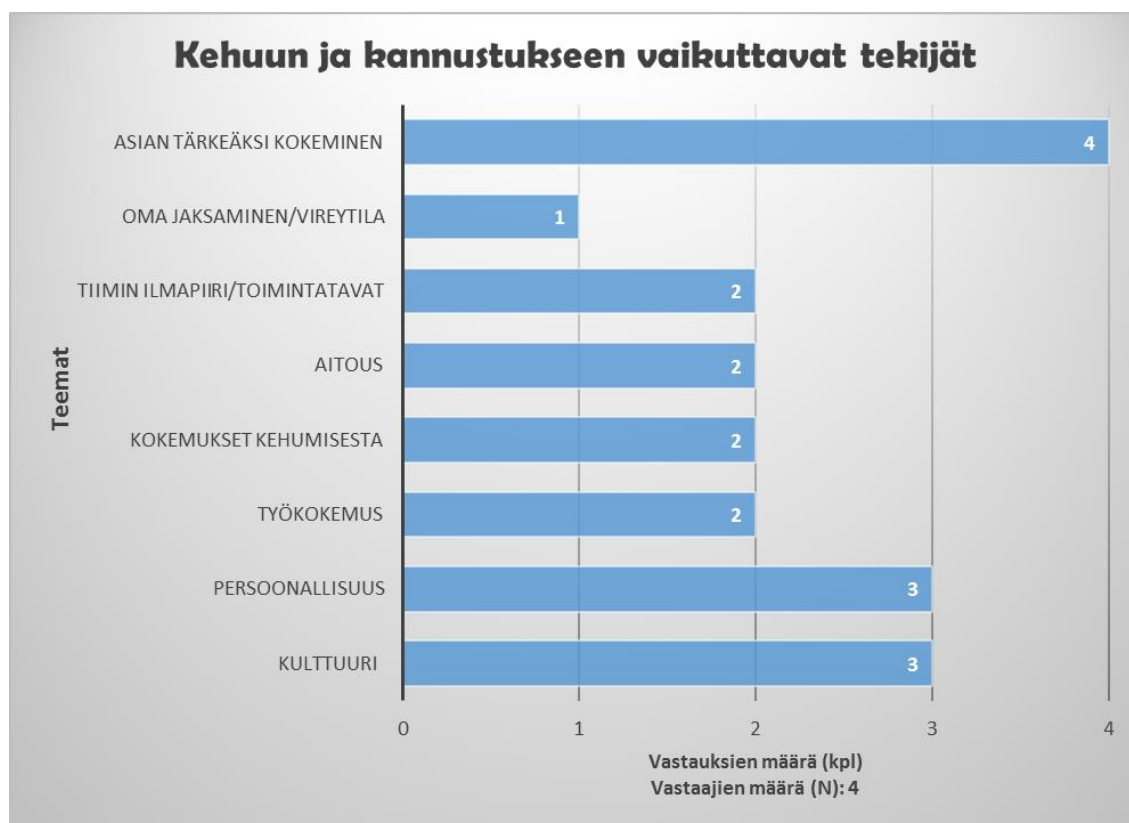
Ben Furmanin (2015) mukaan kuitenkin on niitä lapsia, jotka eivät halua tulla kehuuttavaksi. Tämän myötä on Furmanin mukaan hyvä kokeilla esimerkiksi sanatonta tai kyselevää kehumista ja mahdollisesti jopa keskustella siitä, millä tavalla lapsi haluaisi, että häntä kehuuttaisiin. Lapsen annettua kehumiseen luvan, muuttuu hän vastaanottavaisemmaksi ja ottaa näin paremmin positiivisen palautteen vastaan. (Furman 2015, 28–29.)

8.5 Tutkimuksen toinen osa: kasvattajien haastattelut

Tutkimuksen toisena osana toteutettiin haastattelu ryhmissä työskenteleville kasvattajille. Haastattelutilanteet äänitettiin ja lopuksi litteroitiin analysoinnin helpottamiseksi ja luotettavuuden lisäämiseksi. Haastattelut muodostuivat kahdesta kysymyksestä, joista muodostettiin kaksi kuviota havainnollistamaan haastattelun tuloksia.

8.5.1 Tekijät kehumisen ja kannustamisen taustalla

Ensimmäisen kysymyksen kohdalla *Mitkä asiat mielestäsi vaikuttavat lasten kehumiseen ja kannustamiseen?* vastaukset jakaantuivat kuvion 6 mukaisesti.

Kuvio 6. Kehuun ja kannustukseen vaikuttavat tekijät (kpl).

Jokainen haastateltava oli sitä mieltä, että merkittävänä tekijänä kehumisen ja kannustamisen taustalla on *asian tärkeäksi kokeminen*. Haastateltavat toivat esille sen,

että on tärkeää kokea kehumisen ja kannustamisen tärkeys niin henkilökohtaisesti kuin myös tiimissä. Haastateltava 4. vastasi haastattelu tilanteessa kysymyksen yhteydessä seuraavasti:

”Voimme ymmärtää kehun ja kannustuksen tärkeyden omalla kohdalla, mutta jos tiimissä ei puhuta asiasta ja koeta sen tärkeyttä, jää toimintamme tällä alueella vajaaksi”.

Kulttuuri ja persoonallisuus (molemmat kolme ilmaisua) tulivat haastatteluissa myös vahvasti esille. Haastateltavat nostivat esille suomalaisen kulttuurin vaikutuksen kehujen ja kannustuksen antamiselle. Haastattelussa nousi esille muun muassa erilaiset suomalaiset sanonnat, esimerkiksi ”ei saa kehua liikaa, ettei lapsi ylpisty” ja näiden lisäksi muutenkin suomalainen luonne, johon ei kolmannen haastateltavan mukaan kehua ja kannustusta paljoa yleensä ole kylvetty. Toinen haastateltava vastasi, että on kuitenkin helpottavaa huomata, kuinka suomalaisten asenteet ja kulttuuri ovat muuttumassa avoimemmaksi ja itsevarmemmaksi. Lapsen edun korostamisen kasvaessa muun muassa uuden lainsäädännön myötä voi hänen mukaansa parantaa asioita myös positiivisen palautteen antamisen saralla.

Persoonallisuus koettiin myös tärkeäksi asiaksi kehumisen ja kannustamisen taustalla. Haastateltavien mukaan se vaikuttaa moneen asiaan. Muun muassa siihen, että kehuminen on aitoa ja ettei se ole kaavamaista tai liian samanlaista. Haastateltava 2. totesi seuraavasti persoonallisuuden merkityksestä:

”Persoonallisuus kehumisessa avaa ovia lapsen kokonaisvaltaiseen kohtamiseen: lapsi aistii kehun aitouden ja persoonallisuus antaa kehulle oman värinsä.”

Puolet kasvattajista nostivat esille myös seuraavat taustalla vaikuttavat tekijät: *tiimin ilmapiirin/toimintatavat, aitouden* (kehumisessa ja kannustamisessa), *kehumisen kokemukset* (henkilökohtaisesti) sekä *työkokemuksen*. 4. haastateltu kasvattaja puhui tiimin ilmapiiristä ja sen tärkeydestä kehumisen ja kannustamisen toimivuuden kannalta. Hän kertoi, että jos ilmapiiri tiimissä on kireä tai esimerkiksi kiirei-

nen, vaikuttaa se kasvattajien toimintaan ja tätä kautta myös kehumiseen ja kannustamiseen. Jos ilmapiiri on taas positiivinen ja kannustava, vaikuttaa se hyvällä tavalla kasvattajien toimintaan.

Myös *aitous* oli asia, joka tuli keskusteluissa esille (kaksi ilmaisua). Aitoudella tarkoitetaan tässä yhteydessä sitä, että kehu tai kannustus, joka lapselle annetaan, tapahtuu aidolla tavalla: ei siis teennäisesti. Haastateltavat kertoivat muun muassa siitä, että on tärkeää, että lapselle annettava positiivinen palaute ei ole teennäistä, rutinoitunutta tai liikaa suunniteltua ja mietittyä. Ensimmäinen haastateltava kertoi, että kehun ja kannustuksen toimivuuden kannalta on merkittävää se, että annettava positiivinen tulee suoraan sydäimestä. Hänen mukaansa jo päiväkodin vanhemmat lapset (4–5-vuotiaat) saattavat hyvin jo huomata, kehuuko kasvattaja kuinka tosisaan.

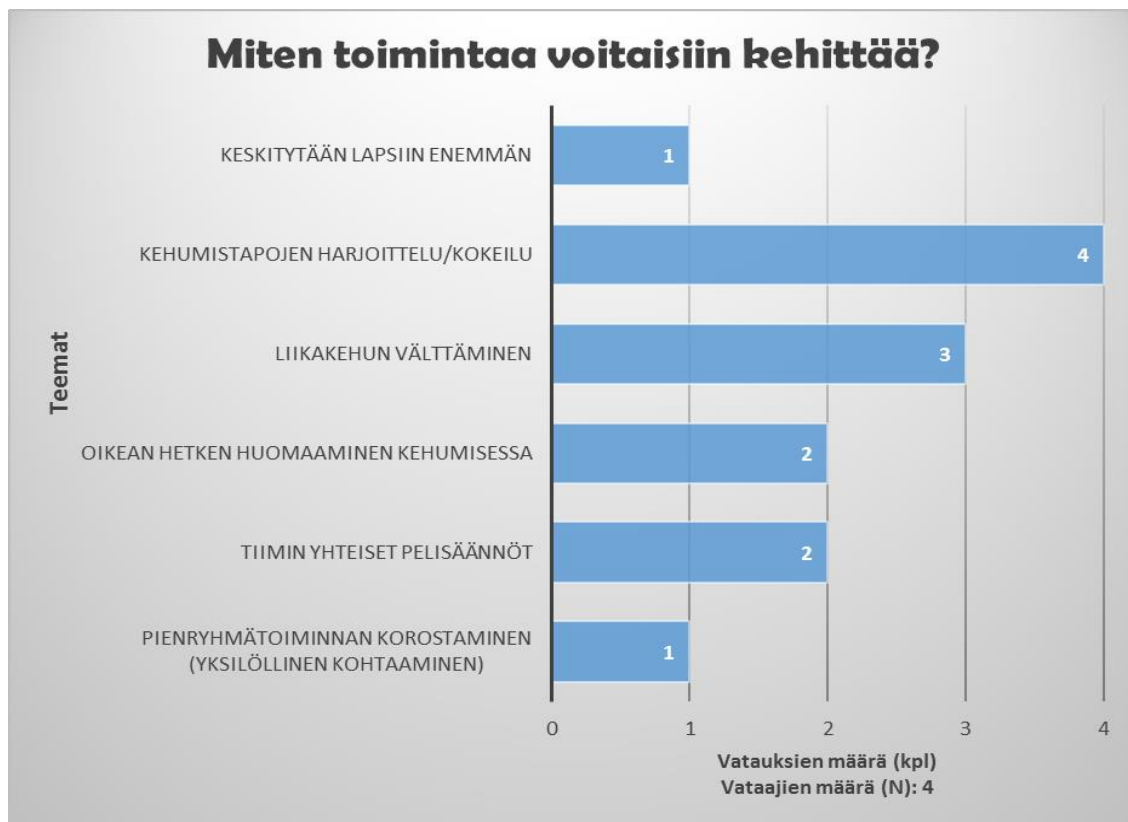
Myös kehumisen *henkilökohtaiset kokemukset* olivat kahden haastateltavan mielestä merkittävässä asemassa positiivisen palautteen antamisen taustalla. Heidän mukaansa oma menneisyys, sisältäen vastaanotetut kehut ja kannustukset heijastavat omalla tavallaan omaan tapaan antaa lapsille positiivista palautetta. Kolmas haastateltavista kertoi, että hänen käyttäytymiseensä heijastavat vieläkin asiat mitä hänelle itselleen on aikoinaan sanottu.

Oma työkokemus (kaksi ilmaisua) oli kahden kasvattajan mielestä asia, joka vaikuttaa omalla tavallaan positiivisen palautteen antamiseen. Arki opettaa heidän mukaansa huomaamaan erilaiset kehumisen hetket ja mitä enemmän saa työkokemusta, sitä paremmin lapsia oppii kannustamaan ja kehumään omassa työssä, jos sitä haluaa opetella. Työpaikka olikin neljännen haastateltavan mielestä juuri optimaalinen paikka harjoitella kehumista. Hänen mukaansa kehumisen harjoittelusta ei ole kenellekään haittaa.

Oma vireystila tuli esille yhden kasvattajan haastattelussa. Haastateltavan numero 2. mielestä aina ei yksinkertaisesti riitä energiaa kehun ja kannustamisen monipuoliseen toteuttamiseen. Näissäkin tapauksissa haastateltavan mukaan on kuitenkin tärkeää muistaa huomioida lapsi ja toimia ammatillisesti omasta vireystilasta huolimatta.

8.5.2 Toiminnan kehittäminen

Kuviossa 7 kuvataan kasvattajien näkemyksiä siitä, miten heidän mukaansa toimintaa voitaisiin kehittää positiivisen palautteen antamisen saralla.

Kuvio 7. Vastauksia toiminnan kehittämisestä (kpl).

Jokainen vastaaja oli sitä mieltä, että *erilaisten kehumistapojen kokeilu ja harjoittelu* olisi otettava käyttöön arjessa toiminnan kehittämiseksi. Haastateltava 1. vastasi asiasta seuraavasti:

”En ole edes tiedostanut koskaan, että lasta voi kehua noin monella tapaa: täytyykin aloittaa harjoittelemaan eri kehu- ja kannustustapoja”.

Osa vastaajista (kaksi ilmaisua) kertoi, että heidän tulisi kokeilla monipuolisemmin lasten kehumista. Heidän mukaansa työ rutinoituu hyvin helposti ja tämän myötä myös kehumistavat/tyylit pysyvät hyvin samankaltaisina.

Liikakehun välttäminen oli myös yksi asia (kolme ilmaisu), josta keskusteltiin kolmen kasvattajan kanssa. Tämä tarkoittaa sitä, ettei lasta saisi niin sanotusti ”hukuttaa” keuhuihin tai kehua lasta liian yksipuolisesti.

Puolet haastateltavista nostivat esille seuraavat asiat toiminnan kehittämisen edistämiseksi: *oikean hetken huomaaminen kehumisessa* (kaksi ilmaisu) sekä *tiimin yhteiset pelisäännöt* (kaksi ilmaisu). Oikean hetken huomaamisella tarkoitettiin sitä, että kasvattaja osaa niin sanotusti ”tarttua hetkeen” ja antaa lapselle positiivista palautetta hyvällä hetkellä ja toimivalla tavalla. Tiimin yhteiset pelisäännöt olivat myös kahden haastateltavan mielestä merkittäviä kehittämisen kohteita. Yhden haastateltavan mukaan positiivisen palautteen antaminen näkyisi arjessa paremmin, jos siihen kiinnitettäisiin tiimissä erityistä huomiota ja asiasta voitaisiin sopia niin sanotut yhteiset pelisäännöt ja keskittyttäisiin haasteiden sijasta mahdollisuuksiin koko tiiminä.

Lapsen yksilöllinen kohtaaminen, tässä tapauksessa *pienryhmätoiminnan korostaminen* (yksi ilmaisu) sekä *lapsiin keskittyminen* (yksi ilmaisu) tulivat molemmat yhden haastateltavan kohdalla esille. Eräs kasvattaja korosti sitä, että pienryhmätoimintaan panostaminen lisää lasten yksilöllistä kohtaamista ja tämä taas luo pohjaa positiivisen palautteen antamiselle lapselle. Myös lapsiin keskittymistä tulisi erään kasvattajan mukaan lisätä päiväkodissa. Tällä kasvattaja tarkoitti muun muassa aidompaa läsnäoloa hoitopäivän aikana ja lasten huomioimista eri tilanteissa.

9 JOHTOPÄÄTÖKSET

Tutkimuksen alussa asettamani tutkimusongelma sekä alatutkimusongelma tulivat molemmat ratkaistuksi tutkimuksen aikana. Päättötutkimusongelma oli: ”Millä eri tavoilla lapset saavat positiivista palautetta ja millaisissa tilanteissa?” Kyseiseen tutkimusongelmaan saatiin vastaus tutkimuksen myötä. Myös alatutkimusongelma: ”Millä tavoin lapsi vastaanottaa positiivista palautetta” sai vastauksia.

Tutkimuksessa selvisi, että lapsille annettava palaute on yleisesti ottaen monipuolista, mutta myös hyvin kasvattajakohtaista. Lapsia kehuaan erilaisissa tilanteissa (muun muassa ruokailuhetket, leikki-tilanteet, siirtymätilanteet, wc-hetket) ja erilaisia kehumistyyliä tuli ilmi melko kattavasti havainnointien aikana. Lapset saivat positiivista palautetta niin sanattomasti, juorukehujen ja muiden (Furmanin jaotelu) kehumistapojen kautta. Lapsia kehuettiin eniten kiitoksen ja sanattoman kehumuodossa. Erilaiset kehumistavat saattoivat esiintyä myös yhdessä toisten kanssa. Vähiten lapsia kehuettiin kyselevän kehumisen muodossa. Tämä saattaa johtua muun muassa siitä, että kyseinen kehumistapa ei ole niin tunnettu tai sen antamiselle ei ole kovin usein mahdollisia tilanteita. Kyseinen kehumistapa vaatii aikaa lapsen kanssa pohdiskeluun. Kasvattajien antama palaute oli myös persoonallista: vaikka kehumistavat olivat kategorioitavissa, oli jokainen lapselle annettu palaute erilainen. Myös haastattelun tulokset (ks. kuvio 2.) puoltavat sitä, että lapselle annettavan palautteen takana toimii vahvasti juuri persoonallisuus.

Tutkimuksessa saatiin vastaus myös alatutkimusongelmaan, joka koski sitä, miten lapsi vastaanottaa positiivista palautetta. Havainnoinnin myötä selvisi, että lapset vastaanottivat palautetta aina joko nauramalla tai hymyilemällä ja yksi lapsi jopa kiitti, kun häntä kehuettiin. Kukaan lapsista ei torjunut kehua, vaikka niin olisi käytännössä voinut käydä. Havainnoinnin myötä selvisi myös, että ikäryhmien välillä oli pieniä eroja kehumistavoissa: pienemmät lapset saivat yleisesti ottaen enemmän sanatonta kehumista muun muassa kosketuksen muodossa kuin vanhemmat lapset. Myös juorukehu oli pienempien ryhmissä runsaampaa.

Tapoja ilmaista lapselle kehua ja kannustusta oli havainnoinnissa monipuolista. Kuitenkin eri kehumistyylien harjoittelu sekä itsensä haastaminen positiivisen palautteen antamisessa olisi hieno ja rakentava asia niin lapselle, tiimille kuin kehujalle itselleen. Positiivisen palautteen antaminen on sekä työtiimissä sovitettava, että hyvin yksilöllinen asia. Viimekädessä positiivisen palautteen toteuttamisesta vastaa toiminnallaan itse kasvattaja. Teoriaosuudessa tuotiin ilmi tähän liittyen muun muassa se, että kasvattajalla tulisi olla muun muassa aito halu tutustua lapseen, kuunnella häntä, ja tietää hänestä enemmän (Verkalahti 2007, 12–13) sekä se, että jokaisella kasvattajalla on mahdollisuus vaikuttaa omaan toimintaansa (Sinkkonen & Pihlaja 2000, 135).

Haastatteluiden myötä selvisi, että positiivisen palautteen antamiseen vaikuttaa kasvattajien mielestä vahvasti muun muassa vallitseva kulttuuri, persoonallisuus, oma työkokemus sekä vireystila, motivaatio (asian tärkeäksi kokeminen), tiimityö kuin myös aitous kehumisessa. Jokainen haastateltava olisi sitä mieltä, että kehumista tulisi saada lisää arkeen ja nimenomaan keskittyä sen toimivuuteen ja monipuolisuuteen.

Kehittämisen kohteita aiheeseen liittyen koettiin olevan melko hyvästä tilanteesta huolimatta kuitenkin jonkin verran. Kehitettäväksi nousi esimerkiksi lasten aidoimpi kohtaaminen, kehumistapojen harjoittelu ja kokeileminen sekä pienryhmätoiminnan korostaminen. Juuri pienryhmätoiminta on viime aikoina ollut paljon keskustelunaiheena varhaiskasvatusmaailmassa ja siihen panostaminen päiväkoedeissa on jo kovasti nousussa. Pienryhmätoiminta edistää lasten henkilökohtaisempaa kohtaamista, mikä taas mahdollistaa hetkiä muun muassa positiivisen palautteen antamiselle.

Tutkimuksessa käsiteltiin myös sitä, kuinka kehumisen määrä ei aina korreloi sen hyödyn kanssa. Tärkeämpää on kiinnittää huomiota erilaisiin tapoihin kehua lasta, kuin siihen, onko kuinka usein muistanut kehua ja kannustaa päivän aikana joko tiettyjä lapsia tai lapsiryhmää. Tutkimuksen haastatteluissa tulikin ilmi niin sanottu

”liikakehun välttäminen”, jolla kasvattajat tarkoittivat sitä, että lasta ei tulisi esimerkiksi kehua samasta asiasta toistuvasti ja samalla tavalla, jolloin sen merkitys voi heikentyä.

Kehuminen voi aikaansaada paljon hyvää lapsessa: se lisää lapsen itsetuntoa, auttaa rakentamaan minäkuvaa ja sen avulla opitaan huomioimaan toisia, eli kasvatetaan sosiaalisia taitoja, jotka ovat lapsen kehittymisen kannalta hyvin tärkeässä asemassa. Teoriassa esiin tulleessa lähteessä, Caring for kids -sivustossa (2011) kerrottiin myös, että lapsen itsetunnon tukemisen keinoja ovat muun muassa roolimallina toimiminen, rakkauden ja hyväksynnän osoittaminen, lapseen keskittyminen, lapsen tukeminen sekä aidon kehun antaminen. Nämä ovat juuri niitä asioita, jotka edesauttavat terveen itsetunnon kehittymistä. Kehua ei anneta vain kehumisen vuoksi, vaan sillä on Furmanin mukaan syvempi merkitys. Furman (2012, 22) kertoo teoksessaan kehun perimmäisen tarkoituksen osuvalla tavalla:

”Lasten kehumisen perimmäinen tarkoitus on saada heidät tuntemaan ylpeyttä siitä, mitä he ovat tehneet, sanoneet tai ajatelleet. Kun lapsi kokee ylpeyttä toimistaan, lisää se hänen haluaan toimia jatkossakin vastaavalla tavalla.”

Hypoteesina tutkimukselleni oli se, että positiivisen palautteen antamiseen ja sen monipuolisuuteen tulisi kiinnittää enemmän huomioita päiväkodin arjessa. Hypoteesi piti paikkansa. Kaikki kasvattajat vastasivat haastatteluissa, että positiivista palautetta tulisi antaa enemmän ja monipuolisemmin. Hyvä asia on kuitenkin se, että asia tiedostetaan (ks. kuvio 2.) ja kasvattajat antoivat hyviä kehittämisen teemoja (ks. kuvio 3.) haastatteluissa. Myös haastatteluissa esiin tulleiden konkreettisten kehitysideoiden kautta (ks. liite 2.) voidaan todeta, että aihe on saanut kasvattajat ajattelemaan asiaa käytännönkin tasolla.

10 POHDINTA

Opinnäytetyöni aihe oli mielenkiintoinen, mutta samaan aikaan myös haastava. Aiheeseen liittyen ei löytynyt paljoakaan suomalaisia tai ulkomailla julkaistuja tutkimuksia. Tutkittava aihe oli kuitenkin hyvin ajankohtainen ja mielenkiinto työn tekemisessä säilyi alusta loppuun saakka. Sain myös tutkimuksen aikana paljon hyvää palautetta työstäni eri päiväkodin työntekijöiltä muun muassa aiheen ajankohtaisuudesta, näkökulmasta ja mielenkiintoisuudesta.

Jatkotutkimusideoita tuli esille tutkimuksen aikana. Kasvattajien haastatteluiden jälkeen sain idean siitä, kuinka tutkimuksen kohteeksi voitaisiin ottaa se, kuinka positiivista palautetta annetaan tiimin jäsenten kesken ja kuinka se vaikuttaa tiimin tai työyhteisön ilmapiiriin. Kyseinen tutkimus voitaisiin toteuttaa esimerkiksi projektiluontoisena työnä, jossa ensin haastateltaisiin tiimin jäseniä ja tämän jälkeen järjestettäisiin tilaisuus, jossa haastettaisiin tiimejä kylvämään positiivisen kehun siemeniä arkeen ja harjoittaa eri tapoja kehua toisia.

Toinen jatkotutkimusidea olisi tutkia, millä eri tavoilla lasten osallisuutta toteutetaan vaasalaisissa päiväkodeissa ja miten sitä voitaisiin kehittää. Kyseinen jatkotutkimusidea nousi esille erään haastateltavan kanssa, kun puhuimme kasvattajan läsnäolon tärkeydestä lapselle. Vastaavanlaisia tutkimuksia on toteutettu ja tullaan lähiaikoina varmasti toteuttamaan aiheen ajankohtaisuuden vuoksi. Osallisuus ei välttämättä suoraan liity työni aiheeseen, mutta näkökulmana jatkotutkimukselle voitaisiin ottaa esimerkiksi kasvattajan kokemuksesta siitä, miten lasten osallisuus toteutuu ryhmässä ja miten lapsia voitaisiin kannustaa osallisuuteen. Nivalan ja Rynänen (2013, 32) mukaan osallisuus on samalla sekä tavoite että toiminnan muoto. Heidän mielestään tavoitteena on, että osallistuminen syventää esimerkiksi päiväkotiryhmään kuulumisen tunnetta. Kyseinen tunne kannustaa osallistumaan edelleen. Kyseinen jatkotutkimusidea voisi olla haastava, mutta hyvinkin kiinnostava.

Tutkimus oli toteutuksen kannalta melko haastava yksin toteutettavaksi, sillä haavoittaminen vaati todella paljon keskittymistä ja taitoa huomata pieniäkin asioita ha-

vainnoinnin aikana. Onneksi minulla oli ennestään kokemusta havainnoinnista, joten kyseiset tilanteet sujuivat todella hyvin. Myös tilanteiden ennalta suunnittelu (muun muassa havainnointipaikat ja siirtyminen) helpotti havainnoinnin toteuttamista. Jos havainnoinnissa olisi ollut pari, olisi havainnointitilanne voinut olla sujuvampaa toteuttaa käytännössä. Tästä huolimatta sekä havainnoinnit että haastattelut sujuivat todella sujuvasti ja luontevasti, mutta kokonaisuus oli melko työläs toteuttaa ilman paria.

Toivomuksenani on, että tutkimus saisi kasvattajat miettimään omaa sekä tiimin toimintaa työpaikalla. Positiivisen palautteen antaminen on oikein toteutettuna voimavara sekä antajalle että vastaanottajalle. Haasteena päiväkodin arjessa ovat kuitenkin suuret lapsiryhmät, mahdollinen kiireisyys ryhmissä sekä toiminnan rutinoituminen. On kuitenkin erittäin tärkeää, että sekä omaa että tiimin toimintaa tarkastellaan aika ajoin kehittämisen kannalta ja pohditaan yhdessä, miten henkilökoh- taista sekä tiimin toimintaa positiivisen palautteen antamisen saralla voitaisiin ke- hittää.

Molemmissa päiväkodeissa pidettiin viikkopalaverin yhteydessä tiivis yhteenveto tutkimustuloksista ja haastettiin tiimejä panostamaan positiivisen palautteen antamiseen työssään. Ryhmissä toteutettu tutkimuksen esitys edisti tutkimuksen työelä- mäläheisyyttä sekä toiminnan kehittämistä. Oli hedelmällistä huomata, että tutki- mus herätti työyhteisöissä keskustelua ja mielenkiintoa. Toivonkin, että tutkimus saisi aikaan innostusta ja ennen kaikkea sitä, että positiivisen palautteen antamiseen kiinnitettäisiin entistä enemmän huomiota niin yksilöllisesti kuin myös tiimissä. Onhan toiminnan suunnittelu ja kehittäminen osa varhaiskasvattajan jokapäiväistä työkuva. Mainitaanhan varhaiskasvatuksen suunnitelman perusteissakin (2005, 17), että kasvattajien tulee ylläpitää ja kehittää omaa ammatillista osaamistaan ja tiedostaa varhaiskasvatuksen muuttuvat tarpeet.

Kokonaisuudessaan tutkimusprosessi onnistui sujuvasti ja suunnitelmien mukai- sesti. Aikataulut pitivät hyvin koko tutkimusprosessin ajan. Sain toteutettua tutki- muksen havainnointiosan kevään aikana, jolloin ei ollut tarvetta jatkaa havainnoin-

tia syksyllä. Tällöin tieto tutkimusaiheestani olisi voinut ehtiä siirtyä ryhmästä toiseen. Sekä havainnointi että haastattelut tukivat toisiaan osoittamalla sen, että positiivisen palautteen antaminen on hyvin kasvattajakohtaista (kuinka monipuolista ja kuinka usein), persoonallista sekä sen, että kehujen kannustusten taustalla vaikuttaa useita eri tekijöitä (ks. kuvio 2.). Mielenkiintoinen ja merkittävä tutkimuksessa esiin tullut asia oli se, että kehujen monipuolinen antaminen on tärkeämpää kuin se, kuinka usein lapselle annetaan kehuja. Tämä on asia, joka on vahvasti sidoksissa kehun antajaan ja siihen, miten hän osaa ammattitaitoisesti kehua ja kannustaa lasta. Tähänkin asiaan sopii hyvin tuttu sanonta: ”laatu korvaa määrän”.

Tutkimusprosessi opetti minulle paljon, sillä se oli niin teorialtaan kuin käytännön kannalta hyvin monipuolinen. Oli hienoa päästä soveltamaan oppimaansa mielenkiintoiseen ja ajankohtaiseen aiheeseen. Kahden eri tutkimusmenetelmän käyttäminen tutkimuksessa oli mielestäni opettavaa ja oli hienoa huomata, kuinka menetelmät tukivat toisiaan. Tutkimusprosessi sai minut kiinnostumaan positiivisen palautteen antamisen merkityksestä ja koen, että sen lisääminen ja monipuolistaminen varhaiskasvatusympäristössä on merkittävä asia.

Tutkimusta hyödynnettiin käytännön tasolla prosessin päätteeksi. Koin tärkeänä sen, että tutkimusta sovellettaisiin siinä mukana olleiden päiväkotien kanssa. Pidin molemmissa päiväkodeissa pienimuotoisen orientoinnin positiivisen palautteen antamiseen liittyen. Kerroin tiimeille tutkimustuloksista ja Furmanin jaottelun mukaisista tavoista kehua lasta tiimeille työstämäni lomakkeen (ks. liite 2.) avulla. Lopuksi haastoin tiimejä pohtimaan omaa toimintaa kehun ja kannustuksen maaperällä sekä keskustelemaan tiimeissä siitä, miten kehua ja kannustusta voitaisiin monipuolistaa ja lisätä ryhmissä käytännön tasolla. Painotin myös sitä, kuinka tärkeää on haastaa itseään ja omaa ammatillista harjoittelua asian tiimoilla. Heille esiteltiin myös Furmanin vanhempain kurssi (Oppimaa 2016), joka on suunnattu yli kolmevuotiaiden lasten vanhemmille, kasvatuskumppaneille sekä kasvatusalan ammattilaisille. Kyseessä on virtuaalikurssi, joka perustuu tutkimuksen perusteokseen, Ben Furmanin ”Olen ylpeä sinusta”-kirjaan.

Tutkimusta voitaisiin käyttää jatkotutkimuksiin tai uusien tutkimuksien tukena aiheeseen liittyen. Jos tutkimukseni myötä esiin nousseesta jatkotutkimusideasta (positiivinen palaute tiimien jäsenten kesken) haluttaisiin tehdä opinnäytetyö, voitaisiin tutkimukseni tuloksia käyttää siinä apuna.

Positiivisuus on suuri voimavara ja se parantaa ilmapiiriä niin lasten, aikuisten, tiimin kuin myös koko yksikön sisällä. Juuri tämä on asia, mitä halusinkin opinnäytetyössäni tuoda esille: positiivinen palaute palkitsee niin sen antajaa kuin saajaa. Siitä hyötyy lisäksi myös koko työyhteisö, sillä positiivisuus edistää avointa työilmapiiriä.

LÄHTEET

- Aarnio, M. 2015. mtv.fi- sivuston artikkeli. Ken kehuja säästää, se lastaan vihaa-nykylapset elävät jatkuvan arvioinnin keskellä. Viitattu 6.7.2016. <http://www.mtv.fi/lifestyle/tunteet/artikkeli/ken-kehuja-saastaa-se-lastaan-vihaa-nykylapset-elavat-jatkuvan-arvioinnin-keskella/4752466>
- Ahjopalo, J. 2006. Työterveyspsykologi: Kehujen puute lapsuudessa voi johtaa yliryittämiseen aikuisena. Yle- uutiset. Viitattu 3.10.2016. <http://yle.fi/uutiset/3-9146614>
- Aho, S. 1996. Lapsen minäkäsitys ja itsetunto. Helsinki. Edita.
- Brockman, H. 2016. Vau.fi. Herkkyyskausina lapsi oppii leikiten. Viitattu 19.1.2016. <http://www.vau.fi/Meilla-on-lapsi/Kasvu-ja-kehitys/Lapsi-1-3-v/Herkkyyskausi/>
- Caring for kids. Information for parents from Canada's paediatricians. How to foster your child's self-esteem. Päivitetty: marraskuussa 2011. Viitattu 21.7.2016. http://www.caringforkids.cps.ca/handouts/foster_self_esteem
- Esiopetuksen suunnitelman perusteet. Viitattu 12.2.2016. http://www.oph.fi/download/163781_esiopetuksen_opetus suunnitelman_perusteet_2014.pdf
- Furman, B. 2012. Olen ylpeä sinusta! Ratkaisukeskeisiä keinoja vanhemmille ja muille kasvattajille. Tammi.
- Helsingin diakoniaopisto. 2016. Kasvatustietoisuus. Viitattu 14.9.2016. <https://www.hdo.fi/sanasto/item/311>
- Hirsjärvi, S. & Hurme, H. 2004. Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki. Yliopistopaino.
- Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2010. Tutki ja kirjoita. 15- 16. uudistettu painos. Helsinki. Tammi.
- Jarasto, P., Sinervo, N. 1998. Kouluikäisen lapsen maailma. Elämää varten. Jyväskylä. Gummerus.
- Juul, J. 2013. Så säger du till ditt barn att barnet är bra. Viitattu 14.9.2016. http://www.harryda.se/download/18.36abb7b14397f09471113d/1440081603679/Sa+sa-ger+du+till+ditt+barn_Juul.pdf
- Kasvata kannustaen. Ensi- ja turvakotien liitto. Viitattu 8.7.2016. https://www.turvakoti.net/site/?lan=1&page_id=104
- Kauppila, R. A. 2005. Vuorovaikutus- ja sosiaaliset taidot. Vuorovaikutusopas opettajille ja opiskelijoille. Keuruu. PS- kustannus.

Keltikangas- Järvinen, L. 2012. Pienen lapsen sosiaalisuus. Helsinki. WSOY.

Keltikangas- Järvinen, L. 2004. Temperamentti- ihmisen yksilöllisyys. Helsinki. WSOY.

Keltikangas- Järvinen, L. 1994. Hyvä itsetunto. Helsinki. WSOY.

Koivisto, P. Lasten itsetunnon vahvistaminen päivähoidon arjessa. Teoksessa Lapsen arki ja vuorovaikutus varhaiskasvatuksessa. Katsaus varhaiskasvatuksen väitöskirjoihin vuosilta 2006-2010. Toim. Alila, K. & Parrila, S. Oulu. Ediva.

Koivisto, P. 2007. "Yksilöllistä huomiota arkisissa tilanteissa". Päiväkodin toimintakulttuurin kehittäminen itsetuntoa vahvistavaksi. Jyväskylän yliopisto. Kasvatustieteet. Väitöskirja. PDF-dokumentti. Viitattu 14.9.2016. <https://jyx.jyu.fi/dspace/bitstream/handle/123456789/13312/9789513929053.pdf?sequence=1>. Päivitetty 7.9.2009.

Koivunen, P-L. & Lehtinen, T. 2015. Kasvu kiikarissa- havainnoinnin käsikirja varhaiskasvattajille. Jyväskylä. PS- kustannus.

Koivunen, P-L. 2009. Hyvä päivähoito. Työkaluja sujuvaan arkeen. Jyväskylä. PS- kustannus.

Kuusisto, A. Neuvokas perhe. Lapsuuden kannustaminen arjessa ja haasteiden kääntäminen taidoksi. Luento. PDF. Viitattu 13.2.2016. [file:///C:/Users/gigantti/Downloads/Neuvokas%20perhe-lapsen%20kannustaminenPerheai-kaa%20\(2\).pdf](file:///C:/Users/gigantti/Downloads/Neuvokas%20perhe-lapsen%20kannustaminenPerheai-kaa%20(2).pdf)

Mannerheimin lastensuojeluliitto. 2016. a. Kasvatus ja kasvatustietoisuus. Viitattu 8.3.2016. http://www.mll.fi/vanhempainnetti/tietokulma/vanhemmuus_ja_kasvatus/kasvatuksen_tapoja/

Mannerheimin lastensuojeluliitto. 2016. b. Lapsen itsetunnon tukeminen. Viitattu 10.3.2016. http://www.mll.fi/vanhempainnetti/tietokulma/vanhemmuus_ja_kasvatus/lapsen_itsetunnon_tukeminen/

Marjamäki, E., Kosonen, S., Törrönen, S. & Hannukkala, M. 2015. Lapsen mieli. Mielenterveystaitoja varhaiskasvatukseen ja neuvolaan. Suomen Yliopistopaino Oy.

Metsämuuronen, J. 2006. Laadullisen tutkimuksen perusteet. International Methelp Oy.

Neuvokas perhe- sivusto. Kannusta ja kehu lasta. Viitattu 2.2.2016. <http://www.neuvokasperhe.fi/osa-8-kannusta-ja-kehu-lasta>

Neuvokas perhe- sivusto. Lapsen itsetunnon tukeminen. Viitattu 10.2.2016. <http://www.neuvokasperhe.fi/lapsen-itsetunnon-tukeminen>

- Nivala, E., Ryyänen, S. 2013. Kohti sosiaalipedagogista osallisuuden ideaalia. Sosiaalipedagoginen aikakauskirja.
- Nurmi, J., Ahonen, T., Lyytinen, H., Lyytinen, P., Pulkkinen, L & Ruoppila, I. 2010. Teoksessa Ihmisen psykologinen kehitys, 54. Toim. Vehkalahti, P. & Sipilä T. Helsinki. WSOY.
- Nurmilaakso, M. 2011. Opas. Lapsi ja kieli. Kielen kehittyminen varhaiskasvatuksessa. Toim. Nurmilaakso, M & Välimäki, A-L. Viitattu 12.2.2016. <https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/80046/d9e0eb99-ef75-4704-a185-14aa8cbf9366.pdf?sequence=1>
- Nurmiranta, H., Leppämäki, P. & Horppu, S. 2009. Kehityspsykologiaa lapsuudesta vanhuuteen. Kirjapaja. Helsinki. Practica.
- Ojasalo, K., Moilanen, T. & Ritalahti, J. 2009. Kehittämistyön menetelmät. Uudelta osaamista liiketoimintaan. 1.-2.painos. Helsinki. WSOYpro Oy.
- Opetus- ja kulttuuriministeriö. 2015. Varhaiskasvatuslain ensimmäinen vaihe voimaan 1.8.2015: Lakimuutoksen keskeinen sisältö. Viitattu 3.8.2016. http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Koulutus/koulutuspolitiikka/viireilla_koulutus/varhaiskasvatus/liitteet/Vaka1_liite.pdf
- Oppimaa- sivusto. 2016. Ben Furman: Vanhempainkurssi. Viitattu 10.10.2016. <http://www.oppimaa.fi/kurssi/vanhempainkurssi/>
- Pekkarinen, S. 2013. Lastenpsykiatri Sinkkonen: Hellikää lapsianne! Yle- uutiset. Viitattu 10.10.2015. <http://yle.fi/uutiset/3-6493633>
- Practia -sivusto. 2012. Empatia eli myötäelämisen taito. Viitattu 30.2.2016. <http://www.practia.fi/palvelut/tyokalut/53-empatia>
- Reinola-Kuusisto, O. 2013. Pienelle parasta- sivusto. Sosiaaliset taidot kehittyvät vuorovaikutuksessa. Viitattu 5.8.2016. <http://www.pienelleparasta.fi/mita-nyt/sosiaaliset-aidot-kehittyvat-vuorovaikutuksessa>
- Rotkirch, A. 2014. Yhdessä. Lapsen kasvatus ei ole yksilölaji. Helsinki. WSOY.
- Saaranen-Kauppinen, A. & Puusniekka, A. 2006. b. KvaliMOTV - Menetelmäopetuksen tietovaranto. Havainnointi. Tampere. Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto. Viitattu 16.9.2016. http://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/kvali/L6_4.html
- Saaranen-Kauppinen, A. & Puusniekka, A. 2006. b. KvaliMOTV - Menetelmäopetuksen tietovaranto. Ei-osallistuva havainnointi. Tampere. Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto. Viitattu 28.1.2016. http://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/kvali/L6_4_1.html

Saaranen-Kauppinen, A. & Puusniekka, A. 2006. c. KvaliMOTV - Menetelmäopetuksen tietovarasto. Triangulaatio. Tampere. Yhteiskuntatieteellinen tietovarasto. Viitattu 17.2.2016. http://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/kvali/L2_3_2_4.htmlSaa

Sinkkonen, J. Mitä lapsi tarvitsee hyvään kasvuun? 2008. Helsinki. WSOY.

Sinkkonen, J. & Pihlaja, P. 2000. Ulos umpikujasta: miten auttaa tunnehäiriöistä lasta? Toim. Sinkkonen, J. & Pihlaja, P. WSOY.

Taskinen, S. 2006. Lapsiin kohdistuvien vaikutusten arvioiminen. Helsinki. Stakes.

Tuomi, J & Sarajärvi, A. 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki. Tammi.

Varhaiskasvatuksen teoriaa ja käsitteitä. Viitattu 14.9.2016. <http://webfrontier.com/verkkonen/perhonen/other/Varhaiskasvatuksen%20teoriaa%20ja%20k%C3%A4sitteit%C3%A4.pdf>

Varhaiskasvatuksen suunnitelman perusteet. 2005. Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskus. Saarijärvi. Gummerus Kirjapaino Oy.

Verkalahti, R. 2007. Kehu lapsi päivässä: vinkkejä ja toimintatapoja lapsen itsetunnon tukemiseen. Helsinki. Lasten keskus.

Vikman, S. 2007. Kielen ja kommunikaation tukeminen kotona. Viitattu 13.2.2016. <http://kuuloavain.fi/info/kieli-ja-kommunikaatio/kielen-ja-kommunikaation-tukeminen-kotona/>

Vilkka, H. 2005. Tutki ja kehitä. Helsinki. Tammi.

Virtuaali ammattikorkeakoulu. 2016 a. Observointiin perustuvan tutkimuksen suorittaminen. Viitattu 30.1.2016. <http://www2.amk.fi/digma.fi/www.amk.fi/opintojak-sot/0709019/1193463890749/1193464131489/1194289409557/1194290592851.html>

Virtuaali ammattikorkeakoulu. 2016 b. Tutkimuksen validiteetti. Viitattu 12.7.2016. <http://www2.amk.fi/digma.fi/www.amk.fi/opintojak-sot/0709019/1193463890749/1193464185783/1194413809750/1194415367669.html>

Väestöliitto. 2016. Lapsen etu. Viitattu 3.8.2016. http://www.vaestoliitto.fi/parisuhde/tietoa_parisuhteesta/avio-ja_avoliiton_lakitieto/lapsen_etu/

LIITE 1

HAVAINNOINTILOMAKE

Opinnäytetyön havainnointilomake

Sini Kalliosaari

Lasten kehuminen, kannustaminen ja positiivisen palautteen antaminen

---

Ryhmä:

Ikäluokka:

Lapsia paikalla:

Hoitajien määrä:

Havainnointitilanne:

Havainnoinnin ajankohta:

Havainnoinnin kesto:

Mitkä seuraavista näkyivät toiminnassa (kuinka usein)?

Kehu	Lukumäärä
Kiittäminen	
Juorukehu	
Kyselevä kehuminen	
Sanaton kehuminen	
Yrittämisestä kehuminen	
Leikkisä kehuminen	

Kehu

Kuvailua
(tilanne yms.)

Vastaanotto (lapsi)

Kiitos		
Juorukehu		

Kyselevä kehuminen		
Sanaton kehu- minen		
Yrittämisestä kehuminen		
Leikkisä kehuminen		

LIITE 2

TIIVISTELMÄ TIIMEILLE

HYVÄT PÄIVÄKODIN TYÖNTEKIJÄT!

Toteutin päiväkotinne opinnäytetyöni tutkimuksen,

jonka aiheenani oli:

”Positiivinen palaute palkitsee: lasten kehuminen ja kannustaminen päiväkodissa”.

Halusin jättää päiväkotinne jotain **konkreettista ja innostavaa** aiheeseeni liittyen. Tutkimukseni ohella keskustelimme muutaman lastentarhanopettajan/lastenhoitajan kanssa muun muassa siitä, mitkä asiat vaikuttavat lasten kehumiseen ja kannustamiseen (henkilökohtaisesti & tiimissä) sekä miten kehumista ja kannustusta voitaisiin lisätä päiväkodissa?

Tein keskustelujen pohjalta yhteenvedon ja voitte käydä sen läpi tiimienne kanssa. Ohessa on myös havainnointini pohjalla käytetty Ben Furmanin jaottelu kehumisen muodoista (teoksesta: **”Olen ylpeä sinusta”**).

Toivon, että työni herättäisi työyhteisössänne keskustelua aiheeseen liittyen ja pääsisitte toteuttamaan/harjoittamaan kehumista ja kannustamista monipuolisesti sekä ammattitaitoisesti arjen keskellä.

Lämpimin kiitoksin,

Sini Kalliosaari

Ben Furmanin jaottelu kehumisen muodoista:

Huom. Kategorioiden alla olevat asiat ovat vain esimerkkejä kyseisestä kehumistavasta!

1) Kiittäminen

- * Ahkeruudesta kiittäminen
- * Kiittäminen toisten huomioon ottamisesta
- * Kiittäminen sääntöjen noudattamisesta

2) Juorukehu

(Aikuiset kehuvat lasta ääneen toisilleen, niin että lapsi kuulee tämän)

- * ”Kyllä Sakke on vaan taitava poika: hän osasi itse pukea kurahousut ilman apua”
- * ”Olen huomannut, että Liisa osaa jo kirjoittaa oman nimensä, eikö olekin upeaa!”

3) Kyselevä kehuminen (Tiedustellaan lapselta, kuinka hän on esimerkiksi onnistunut jossain tehtävässä)

- * ”Onpa upea työ: miten sinä osait tehdä näin tarkkaa työtä?”
- * ”Kerrohan minulle, miten sinä osait tehdä tuon noin hyvin.”

4) Sanaton kehuminen (Eleet, kosketus yms.)

- * Lapsen pään silittäminen
- * Olkapäälle taputtaminen

5) Yrittämisestä kehuminen (Kehutaan lasta siitä, että tämä on yrittänyt jotain asiaa)

- * ”Melkein sait leikattua tuon paperin itse, hienoa että yritit!”
- * ”Ei ihan vielä onnistunut mutta yritit kuitenkin sinnikkäästi: ensikerällä se onnistuu!”

6) Leikkisä kehuminen (Kehussa käytetään huumoria)

- * ”Sinulla täytyy olla taiteelliset vanhemmat, kun olet noin hyvä piirtämisessä”
- * ”Olet sinä vain taitava kissanpoika! Taidat olla päiväkodin ystävällisin kissa” (leikkitilanteessa)

Tiivistelmä kasvattajien ajatuksista

Mitkä asiat mielestäsi vaikuttavat lasten kehumiseen ja kannustamiseen (henkilökohtaisesti/tiimissä?)

- * Omat taustat (kuinka on kehattu kotona, koulussa, työelämässä)
  - * Työkokemus
  - * Persoonallisuus ja sen toteuttaminen
    - * Aitous
  - * Tiimin toimintakulttuuri (yhteiset pelisäännöt/arvot)
    - * Oma asenne
- * Asian kokeminen tärkeäksi omalla kohdalla sekä tiimissä
  - * Oma jaksaminen/ vireystila
- * Ilmapiiri tiimissä (myös koko yksikössä) ”kehumisen ilmapiiri”

Miten toimintaa voitaisiin kehittää?

- * Aiheen nostaminen esille tiimissä (toiminnan suunnittelua)
- * Yhteinen sopimus tiimissä kehumisesta ja kannustamisesta (huomion kiinnittäminen)
  - * Aiheen tärkeäksi omaksuminen → toiminta
- * Kehumisen tehokkuuden tärkeys → ”Liikakehun” välttäminen
  - * Pienryhmien merkitys suuri: lasten henkilökohtaisempi kohtaaminen
    - * Erilaisten kehumistapojen harjoittelu/kokeilu
  - * Oikea ajoitus/hetki kehumiselle ja kannustukselle

* Motivaatio kehittää toimintaa tiimissä

*Lapsiin keskittyminen

*Joukkokehu tiimissä/työympäristössä: kehu tarttuu!

* Konkreettisia kehittämideoita tiimien toimintaan:

- ♥ Nostetaan lapsista esille positiivisia asioita tiimissä: keskitytään niihin enemmän kuin haasteisiin.
- ♥ Tutustutaan eri tapoihin kehua ja kokeillaan niitä **oman persoonan** mukaan.
- ♥ Kehumispäivän/viikon järjestäminen päiväkodissa.

Käykää tutustumassa seuraavaan sivustoon Furmanin vanhempain kurssista, joka soveltuu myös alan ammattilaisille:

<http://www.oppimaa.fi/kurssi/vanhempainkurssi/>

Sisältö:

1. Lastenkasvatuksen TOP 5
2. Miten kehu ja kannustat lasta?
3. Miten saat lapsen toimimaan kuten haluat?
4. Miten teet yhteistyötä toisten aikuisten kanssa?
5. Miten ratkaiset lasten ongelmat?
6. Miten puutat lasten vääryyksiin ja rikkomuksiin?